

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління
та національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

СКРИНСЬКА ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК: 352.7. 323
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЛАДИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ
ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»

(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

В. В. СКРИНСЬКА

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
ДАЦІЙ Надія Василівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

доктор наук з державного управління, професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Житомир – 2023

АНОТАЦІЯ

СКРИНСЬКА В. В. Особливості функціонування влади в умовах розвитку громадянського суспільства. – кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» – Поліський національний університет, Житомир, 2023.

Розроблено теоретичні особливості дослідження влади. Уточнено чинники у суб'єктно-об'єктній структурі влади. Проведено аналіз спрямованості владних механізмів. Визначено ціну та цінність влади в громадянському суспільстві. Визначено особливості прояву аксіологічних установок у владних механізмах суспільств, що трансформуються. Розроблено напрями вдосконалення влади у глобальному світоустрої.

Ключові слова: влада, владні механізми, глобальний світоустрій, громадянське суспільство, демократичні принципи, ефективність, соціальні інститути, соціальними системами, суб'єкти управління, феномен влади.

ANNOTATION

SKRYNSKA V. Peculiarities of the functioning of government in the conditions of the development of civil society. – Qualifying work based on the rights of a manuscript.

Qualifying work for obtaining an academic Master's degree specialized 281 «Public management and administration» – Polissia National University, Zhytomyr, 2023.

The theoretical features of the study of power have been developed. The factors in the subject-object structure of power have been specified. An analysis of the orientation of the power mechanisms was carried out. The price and value of power in civil society is determined. The peculiarities of the manifestation of axiological attitudes in the power mechanisms of transforming societies are determined. Directions for improving power in the global world system have been developed.

Key words: power, power mechanisms, global world order, civil society, democratic principles, efficiency, social institutions, social systems, subjects of management, the phenomenon of power.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЛАДИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	7
1.1. Теоретичні особливості дослідження влади	7
1.2. Чинники у суб'єктно-об'єктній структурі влади	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЛАДИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	24
2.1. Аналіз спрямованості владних механізмів	24
2.2. Ціна та цінність влади в громадянському суспільстві	33
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЛАДИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	41
3.1. Особливості прояву аксіологічних установок у владних механізмах суспільств, що трансформуються	41
3.2. Напрями вдосконалення влади у глобальному світоустрої	47
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
ДОДАТКИ	64

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Актуальність соціально-філософського дослідження аспектів влади у глобальному світі детермінована комплексом протиріч, що відображають соціальні процеси в умовах трансформації суспільних структур, що склалися. По-перше, прояв глобальних тенденцій передбачає синхронізацію владних механізмів, що існують на рівні конкретного соціуму, та універсальних управлінських структур, що формуються в міру вбудовування суспільства у глобальний світ. По-друге, інформаційне суспільство, що формується, не в змозі ефективно існувати, використовуючи традиційні владні механізми, тому що затребує нові суб'єкт-об'єктні відносини в системі влади. По-третє, ціннісні настанови представників влади схильні змінюватися в процесі реформування владних механізмів, що призводить до необхідності створення нової аксіологічної шкали.

Теоретичні основи функціонування влади в умовах розвитку громадянського суспільства були висвітлені у наукових роботах іноземних вчених як А. Дж. Тойнбі, К. Джасперса та ін. Заслуга цих вчених полягає в тому, що вони не лише вивчали проблеми влади та дії управлінських механізмів у різних історичних умовах, але й розглядали ці процеси на широкому соціально-історичному форматі.

Проблемі влади багато уваги приділяли вчені, основний вектор досліджень яких пов'язаний із визначенням факторів, провідних форм та способів реалізації влади: М. А. Бойчук, А. А. Грабовська Н. В. Дацій, Г. М. Шаульська.

Метою кваліфікаційної роботи є виявлення тенденцій, сутнісних особливостей функціонування влади в умовах розвитку громадянського суспільства.

Відповідно до поставленої мети висунуто такі завдання:

- розробити теоретичні особливості дослідження влади;
- уточнити чинники у суб'єктно-об'єктній структурі влади;

- провести аналіз спрямованості владних механізмів;
- визначити ціну та цінність влади в громадянському суспільстві;
- визначити особливості прояву аксіологічних установок у владних механізмах суспільств, що трансформуються;
- розробити напрями вдосконалення влади у глобальному світоустрої.

Об'єкт дослідження – взаємодія влади та громадянського суспільства.

Предметом дослідження процес функціонування влади в умовах розвитку громадянського суспільства.

Методологічна основа дослідження. На перший план виходять дослідницькі підходи, що базуються на загальнонаукових методах аналізу, синтезу, індукції, дедукції, порівняння, а також філософські методи: системний, структурно-функціональний. Для цього дослідження є важливим той факт, що влада досліджується з соціальних позицій, оскільки сублімує в собі аксіологічну шкалу конкретного суспільства, принципово впливаючи на рівень соціального прогресу.

Інформаційна база дослідження: законодавство України, статті, збірники тез конференцій, монографії, постанови КМУ, все це дозволило нам проаналізувати проблеми влади яка особливо загострюється в умовах зміни соціокультурної парадигми.

Елементи наукової новизни полягають у формуванні шляхів підвищення ефективності функціонування влади в умовах розвитку громадянського суспільства через розкриття особливості прояву аксіологічних установок у владних механізмах суспільств, що трансформуються та розробки напрямів вдосконалення влади у глобальному світоустрої.

Практична значущість дослідження.

Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає у перспективності використання її результатів і може становити інтерес у різних напрямках теоретичної та практичної діяльності: 1) для побудови цілісної концепції існування ефективної влади, яка діє з метою гармонійного розвитку сучасного суспільства; 2) як базис для дослідження шляхів подолання соціальної кризи,

яка обумовлена невідповідністю між представниками влади та представниками соціуму.

Апробація результатів дослідження. Отримані результати дослідження були викладені у виступах на Міжнародній науково-практичній конференції (м. Житомир, 26-28.10.2023 ПНУ), всеукраїнських Інтернет-конференціях, а саме: (м. Дніпро, 26-27.10.2023 ДДАЕУ та м. Житомир, 26.10.2023 ПНУ).

Структура кваліфікаційного дослідження має наступні структурні частини: анотацію, вступ, три розділи (у кожному по 2 підпункти), висновки, список використаних джерел у кількості – 47 джерел, загальна кількість сторінок у роботі – 69.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЛАДИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

1.1. Теоретичні особливості дослідження влади

Необхідність теоретичного дослідження влади [44, с. 11] зумовлена її провідною функцією, що «забезпечує стійке існування суспільства, а також усунення небезпечних кризових явищ у перспективі» [46, с. 29]. На нашу думку, вирішення проблем, які видаються актуальними на рівні конкретного соціального простору та визначають потенціал влади у всіх її проявах (додаток А). Понад те, влада може надати додаткові стимули у розвиток суспільства, а закономірності розвитку будь-якого суспільства базуються на розгортанні його позитивного соціального потенціалу, тому мають об'єктивний характер.

Процеси, які у житті суспільства, знаходять свій відбиток у політичному дискурсі, політичних виступах і текстах. За допомогою політичного дискурсу лідери різних громадських партій виборюють владу, прагнучи її захопити. Влада, створюючи політичний дискурс, намагається його контролювати, удосконалювати та влитися в нього. Проте міждисциплінарне осмислення явища, що вивчається, «концентрується не стільки на абстрактних ідеологічних конструктах, що формуються ззовні примусово, скільки на аспекті безпосереднього цілісного розуміння себе як унікальної одиниці національно-політичної культури у відношенні до решти світу» [22, с.119].

Дослідження теоретичних особливостей влади передбачає врахування важливої тези: «влада завжди є прерогативою меншості, яка може бути захоплена силою або делегована за допомогою набору конкретних процедур» [11]. Можна стверджувати, що базисом соціальної концепції є моральні якості людини, а завдання правителя полягає у тому, щоб гармонійно узгоджувати взаємодію соціального та індивідуального. Розуміння процесу формування аксіологічних установок у сучасної людини, виявлення ціннісних пріоритетів у

різних вікових групах є актуальним завданням соціальної адаптації та комунікації у філософії та психології. В умовах мережного суспільства особистість стає активним учасником конструювання інформаційного та соціального середовища. «Реалізація принципу свободи думки і дії, який декларується в мережевому середовищі як пріоритетний орієнтир самоствердження, проявляється в різних соціальних групах і молодіжних субкультурах, різноманітних формах ізоляціонізму в соціальній та духовній сферах» [10, с. 26].

Можна стверджувати, що методологічні підстави теорії управління часто наближені до парадигм сучасної науки, тому для дослідження сутності влади може бути потрібна максимальна кількість напрацювань соціальних наук. Саме філософський аналіз проблем влади дозволяє адекватно дослідити особливості владних структур, оскільки управління являє собою широке дослідницький простір для дослідження витоків [9], сутності та перспектив влади як необхідного елемента виживання суспільства. У цьому плані владу можна розглядати як своєрідний синтез науки та мистецтва, а також знання та досвіду. Оскільки феномен влади пронизує всі сфери людської життєдіяльності, цілком природним виглядає необхідність розрізнення особливостей управління соціальними системами у різних суспільствах, що розкривають діалектичні засади розвитку суспільства.

Основні поняття, що характеризують владу, розкриваються як «діалектика єдиного і багатого, коли єдине передбачає багато, а багато – єдине» [9, с. 58]. У контексті особливостей влади ця важлива теза означає, що «однорідність не можна сприймати як «одноманітність», що передбачає підкорення одній волі всіх представників соціуму» [9, с. 55]. Подібні поняття несуть у собі діалектичний сенс, який «полягає у прагненні не просто відшукати оптимальне рішення, а зробити це у процесі всенародного обговорення, яке було б визнано всім суспільством» [9, с. 84]. Сутність подібного діалектичного підходу полягає у приведенні до єдності різних владних напрямів узгодженням провідних їх позицій між собою.

Владні функції зазвичай проявляються як управління певною системою чи конкретним об'єктом в такий спосіб, що системи нижчого порядку завжди входять у соціальні системи вищого рівня у ролі власних компонентів. Проблема аксіологічного наповнення владних механізмів обумовлена тим, що межі, що виникають у системі влади між об'єктивними умовами та суб'єктивними факторами, є більш гнучкими, ніж сам історичний процес [37]. Ефективність методів управління визначається коректністю їхньої постановки та реалізації. Вона також залежить від прийнятої в колективі корпоративної культури з урахуванням професійних і масових комунікацій, що постійно перетворюються, які регламентують документи корпоративної культури. Вони мають бути доступні на сайті організації, а також для вироблення оптимального режиму впровадження професійних стандартів у практику підприємства у режимі "онлайн" [37, с. 287].

Цілком природно, що існує досить багато визначень влади, проте серед безлічі визначень влади найбільш адекватним, на наш погляд, є таке: влада - це здатність людини або групи людей реалізовувати свою волю, яка максимально проявляється по відношенню до організованих мас населення. У розрізі цього дослідження це визначення, на нашу думку, є оптимальним. Влада здійснюється від імені та на користь громадськості з метою забезпечення її добробуту та безпеки на основі легітимних повноважень або з власної ініціативи. Реалізація влади здійснюється за допомогою цілеспрямованої діяльності певного суб'єкта чи суб'єктів управління за допомогою усталених управлінських механізмів. Подібна структура означає, що «суб'єкти, що володіють владою, беруть на себе відповідальність за управління процесами на рівні країн, регіонів чи територій, хоча представники влади не завжди повною мірою усвідомлюють рамки своїх повноважень» [20, с.9]. Природно, що при цьому вони відчувають вплив усього світового співтовариства, які можуть бути взяті як управлінські приклади виходячи з аксіологічної шкали, що склалася в даній соціальній системі.

Владу можна розглядати, як право віддавати розпорядження, а також сила, яка змушує їх підкорятися. Можливість нав'язати свою волю іншим людям чи впливати на них, навіть якщо вони намагаються чинити опір. Сутність влади залежить від того, на чому заснована подібна можливість, оскільки має значення той факт, на чому ґрунтується влада, тому що впливати на людей можна через впровадження цінностей. Подібну спробу нав'язати свою волю за допомогою нових цінностей ми розглядаємо як управління, хоча такі дії можна розглядати як нав'язування своєї волі.

Ми виходимо з того, що влада завжди є наявність та можливість використання певних ресурсів. Управління є процес, у результаті реалізуються ті чи інші установки влади. Якщо функціями управління є аналіз та оцінка впливів, що обурюють систему, а також відкидання несприятливих впливів та максимальне використання сприятливих, то соціальні інститути виступають як важливі елементи управління, виконуючи в суспільстві функції соціального управління та соціального контролю [37].

Соціальне управління «впливає на окремі сегменти суспільства чи суспільство загалом, забезпечуючи цим комплекс важливих функцій, сприяють збереженню, нормальному функціонуванню, і навіть вдосконаленню суспільства» [20, с.7].

Якщо виходити з тези, згідно з якою влада є своєрідним інструментом управління, що використовується для примусу населення до певних дій всупереч їхнім бажанням. Подібна передумова дає нам підставу зробити низку висновків. По-перше, влада є штучним інструментом управління поведінкою людей. По-друге, якщо має на меті отримання результату мінімальними витратами, що необхідно уникати ситуації, коли доводиться застосовувати владу. По-третє, відсутність зовнішніх проявів влади не послаблює її, оскільки цей факт часто свідчить про ефективність управління, хоча на практиці подібна практика виявляється складнішою для самого керівника.

Особливості влади проявляються в системі протиріч, серед яких визначальне значення набувають неоднозначних відносин між владою і

народом, хоча вони мають максимально змістовний характер. Тут «спостерігається глибокий розрив у зв'язку з традиціоналістськими і навіть архаїчними уявленнями народу та модернізаторськими цінностями влади» [16, с. 45].

Можна виділити кілька основних видів влади [15, с. 731].

1. «Традиційний вид влади, як правило, базується на визнанні статусу того, хто має владу, що часто зумовлено звичаями, характерними для цього суспільства.

2. Харизматичний вигляд влади ґрунтується виключно на авторитеті обдарованої особистості, яка представляє владу на даний історичний момент.

3. Раціонально-правовий вид влади спирається на закон, який надає певним особам право «панувати».

4. Віртуальний вигляд влади, що особливо проявився в останні десятиліття, є наслідком застосування новітніх інформаційних технологій, коли суб'єкти та механізми влади можуть бути приховані від об'єкта маніпулювання ним. Саме механізм передачі влади породжує бюрократію, тому вона є обов'язковою умовою існування будь-якої організації, адже в іншому випадку певна кількість цілеспрямованих людей не може бути керованою, породжуючи лише хаос».

Інтерес до проблем влади, і навіть до філософії управління детерміновано зокрема роллю управління у житті як окремого індивіда, а й суспільства загалом. Тим більше що управління є невід'ємною частиною людського буття, без якої спільна діяльність людей стає неможливою. Влада, яка виступає як один із ресурсів управління, яке може бути структурним і безструктурним, коли залежність між вищими і нижчими владними чинами не настільки очевидна. Подібні приклади в історії зустрічаються досить часто, наприклад, коли при владі перебуває старий керівник. З цієї точки зору, можна стверджувати, що управління являє собою аналіз, сортування та оцінку впливів, що обурюють систему, з метою позбавлення від несприятливих впливів при максимальному використанні сприятливих для існування та розвитку системи факторів. Можна

стверджувати, що влада народжує механізми, здатні здійснювати соціальне управління, на суспільство загалом чи його окремі ланки задля збереження їх якісної специфіки, і навіть їх нормального функціонування. Зрештою, подібні дії спрямовані на вдосконалення та розвиток соціуму, а також задля успішного руху до заданої мети. У цьому плані велике значення набуває вміння розділяти факти «наявності» від «можливості» реалізувати свою владу, маючи на увазі той факт, що «можуть бути в наявності ресурси влади, проте вони не можуть використовувати на даний момент з якихось причин. Подібні ситуації часто визначаються як відсутність політичної волі» [14, с. 111].

При такому підході воля до влади дорівнює волі до панування, яку зрештою можна розглядати як волю до життя, будучи, згідно з Ніцше, загальною властивістю всього живого. «Але тому обставини, що у реальності життя представлена неоднаковими за своєю силою й енергії елементами, то успіх і перевагу одних із необхідністю означає неуспіх і підпорядкування інших» [14, с. 25].

Одним із провідних демократичних принципів є поділ влади, що особливо актуалізує сутність наповнення влади. Це зумовлено різними функціями, які несе у собі кожна гілка влади. Наприклад, законодавча гілка влади більшою мірою орієнтована на суспільство, а виконавча влада більшою мірою орієнтована на відповідну вертикаль. Але спеціалізовані та незалежні одна від одної, «ці сфери управління все однаково витікають з Верховної Влади», однаково є знаряддями її, «підкоряються їй і виконують тільки її волю» [8, с. 10]. Вони всі приречені лише владою передаточною, а тому підлягають однаково безпосередньому контролю та напрямку з боку Влади Верховної. Зокрема, в парламентській державі з'являється «так зване бюрократичне правління, де чиновники подібно до парламентських політиканів, представляють волю Верховної Влади. Це, зрозуміло, така сама фікція, як і за парламентського правління, з тією різницею, що у разі предметом фальсифікації є воля Монарха, а іншому – воля народу. Бюрократія і

парламентаризм тому йдуть завжди пліч-о-пліч, і парламентаризм за ідеєю становить навіть природне завершення бюрократизму» [28].

У суспільствах, що трансформуються, особливу актуальність набуває проблема влади, повноцінне дослідження якої передбачає розуміння її аксіологічних установок. Цей факт проявляється в ході історичного процесу, і він не може бути наслідком цілеспрямованих політичних дій, тому що визначеність кожного соціуму характеризується усталеним аксіологічним базисом. Ціннісний аспект структури світогляду формується як принципами, а й віруваннями, переконаннями і ідеалами. Сюди можна віднести різні варіації цінностей і ціннісних орієнтацій, що відбивають етичні, естетичні і політичні переваги. Ціннісна складова влади включає низку показників: «моральні почуття, моральну свідомість, а також характерні для конкретної особистості уявлення про основні етичні категорії» [28]. З цим визначенням можна погодитися, якщо з тези, що філософія шукає істину, а чи не різноманіття, тому «філософські ідеї що неспроможні постійно залишатися лише на рівні конкретного теоретичного простору» [22].

Важливий аспект аксіологічної сутності влади обумовлений тим, що сучасна влада базується на теорії правової держави, розробленої І. Кантом. Великий мислитель вважав, що цивільне правове стан має ґрунтуватися на принципах [16, с. 98]: «а) рівності; б) справедливості; в) повагу до людини». Будь-яка владна процедура набуває реального демократичного змісту в тому випадку, якщо в процесі проведення урядової політики закон не використовується як допоміжний засіб, часто набуваючи антинародного змісту. Тільки за умови, коли дотримання закону і норм, що базуються на ціннісній системі, що склалася, стає імперативом, можна говорити про демократичну правову державу. На захист закону та правопорядку мають бути спрямовані не лише органи влади, а й громадська думка, а також усі новітні інформаційні технології, що стоять на озброєнні засобів масової інформації. Ось чому подібна політика має стати ведучою на певному етапі нашого державного будівництва.

Побудова державного устрою за принципом поділу влади, а також дотримання інших основоположних принципів класичної демократії забезпечує систему стримувань та противаг у діяльності конкретних управлінських механізмів. Під прикриттям демократії завжди існувала і існуватиме якась криптократія, яка успішно здійснює маніпулювання «більшістю», оскільки має величезні не тільки ідеологічні, але й технічні ресурси [38]. Якщо виходити з подібної базової аргументації, то можна стверджувати, що «демократія» як і «диктатура» не несуть у собі позитивного чи негативного навантаження, тому владу можна розглядати за допомогою аксіологічних критеріїв, які дають більш повну картину дійсності [42, с.49].

Необхідність обліку аксіологічних аспектів влади пов'язана також з тим фактом, що соціальний простір, який можна розглядати як територію правової культури, має характеризуватись владою закону та правовими основами діяльності всіх владних структур демократичної держави. Як базис громадянських свобод людини в демократичному суспільстві виступає пріоритет закону, тому критерієм правової держави є така ситуація, при якій владні структури спираються на панування закону, зважаючи на систему суспільства, що склалася. Суспільство здатне регламентувати діяльність подібних структур, спираючись на правові основи, що дозволяє ефективніше впливати на громадянську культуру.

Особливості дослідження аспектів влади виявляються у відносинах, які домінують у людському суспільстві останні десятиліття, хоча мають все більш неоднозначний характер. Цей факт накладає свій відбиток на багато проблем влади, що набувають не тільки нових параметрів і масштабів, але й нової якості. Подібні тенденції свідчать «про недостатність будь-якого владного рішення, якщо при цьому ігнорується широкий світоглядний контекст, який часто відволікає населення від соціальних аспектів проблем, що його хвилюють» [21]. Можна сказати, що нові комунікації, що спонтанно склалися, припускають і опору на певний аксіологічний базис, який поки не розроблений на рівні соціальної та політичної філософії.

Цілком зрозуміло, що дослідження аксіологічної специфіки влади навряд чи можливе без розгляду особливостей політичної культури конкретного соціуму, яка відображає політико-культурний базис суспільного розвитку, що характеризує ціннісно-обумовлені взаємозв'язки між суспільством та владними структурами у всій багатогранності свого змісту. Проблема обліку політичної культури у дослідженні аксіологічних підстав влади ускладнюється тим фактом, що політична культура має дві сторони, де одна сторона пов'язана з діяльністю державних органів, які мають реалізовувати той політичний курс, що схвалений народом. У той же час інша сторона обумовлена діяльністю мас, яка проявляється у їхньому відношенні до політики державних інститутів, а також з їхньою оцінкою практичної діяльності владних органів. Оцінку влади детерміновано соціальною політикою, яку проводить демократична влада, оскільки в ній зібрано основні елементи обраного шляху розвитку. Зміст політичної культури найбільше проявляється у соціальній політиці за умови, що цей лад декларується як демократичний.

Таким чином, проблема дослідження особливостей влади полягає в тому, що в концепції однополярного світу суб'єктами влади часто ігнорується розуміння багатовимірності соціального процесу, що виступає як комплексні установки об'єктів, які відображають множинність постійних і тимчасових фактів, що впливають на нього. Саме тому проблема обумовленості влади має вирішуватися як з позиції визнання відмінних рис кожного суспільства, а й відповідних, вироблених кожним суспільством ціннісних установок. У сучасному світі, що трансформується, особливо затребуваними є концепції, що розкривають принципи дії владних структур, які враховують зміну соціокультурної парадигми. Вони повинні розроблятися на основі діалектики тотожності та відмінності суспільств, оскільки кожне з них має власну ідентичність.

1.2. Чинники у суб'єктно-об'єктній структурі влади

У світі однією з найважливіших функцій влади є здатність правильно вибудувати зв'язки з електоратом. Оптимізація відносин між владними структурами та представниками громадськості особливо необхідна в тих випадках, коли плюралізм традицій, інтересів та цінностей використовувався як ефективний метод зниження напруженості в соціумі, сприяючи таким чином підвищенню його стійкості. Управління будь-якого рівня завжди «включає основні елементи, які виникають як наслідок реалізації управлінських функцій, що є істотним для розуміння ролі аксіологічного фактора в суб'єкт-об'єктній структурі влади» [20, с.5]. Суб'єкт управління виконує функції керівництва, впливаючи при цьому на об'єкт, щоб перевести його в новий стан як структурно-організовану соціальну спільноту. Подібний підхід дозволяє позиціонувати об'єкт управління як структурований соціум, який у процесі свого функціонування перебуває під напрямним впливом суб'єкта, що обумовлено необхідністю досягнення спільних цілей, поставлених перед системою управління державними органами. Звичайно, ми виходимо з адекватності існуючої системи управління, оскільки вона інакше не зможе функціонувати і буде замінена іншою (додаток Б).

У суб'єкт-об'єктних відносинах найбільш яскраво виявляються особливості влади, тому що суб'єктний склад влади є дворівневою моделлю. Перший рівень є саме населення, а суб'єктами другого рівня виступають окремі жителі, які безпосередньо виражають свою волю з тих питань, які викликають загальний інтерес. Також слід зазначити, що дворівнева модель максимально характеризує об'єктний склад місцевого самоврядування [12, с.30]. Об'єктом першого рівня виступають місцеві, поточні справи співтовариства, яке постійно проживає на даній території, тоді як об'єктом другого рівня є власне місцева спільнота.

Влада неспроможна ігнорувати ті ціннісні установки, які у основі осмислення людиною соціального світу. Соціально-політичні орієнтації у

громадській сфері значною мірою спрямовані ті події, які співвідносяться із суспільною корисністю. Вони зумовлені потребами, у яких базуються життєві плани кожної людини. Базові аксіологічні установки стають пріоритетними у практичному житті, що зумовлює реалізацію певних форм поведінки у процесах соціальної адаптації, що може відбуватися неусвідомлено.

Представники влади повинні також враховувати той факт, що соціокультурне середовище є найважливішим елементом формування цілісної особистості. Ця особливість обумовлена впливом соціокультурного середовища на свідомість окремого члена суспільства, яке часто здійснюється через ментальні механізми мотивації та розуміння подій, а не лише у вигляді прямих адміністративних вказівок, що регламентують його можливі дії. Різні рівні перетворень соціуму (глобальні, регіональні та локальні) торкаються прямо чи опосередковано свідомих і підсвідомих систем регуляції поведінки людини у сфері суспільного життя, що особливо проявляється в інформаційну епоху. Наприклад, сфера життя значима для 17% опитаних [43]. У цій сфері насамперед виділяються такі цінності, як духовне задоволення, збереження власної індивідуальності; активні соціальні контакти. У сфері суспільно-політичного життя ціннісна орієнтація на власний престиж виявляється у прагненні дотримуватися масового стереотипу сприйняття подій, дотримуватися авторитетних джерел, найбільш поширених модним течіям [38].

Структура управлінських механізмів, що мають різні кількісні поєднання, дозволяє адекватно оцінити аксіологічний аспект у системі влади, що зумовлено суб'єктно-об'єктними відносинами. Аксіологічний фактор влади у її суб'єкт-об'єктному розрізі у будь-якій управлінській системі передбачає облік багатьох факторів, які пов'язані з управлінням людськими спільнотами. В ідеалі будь-яке державне управління є діяльність, спрямовану на підтримку системи, в якій зовнішнє управління та самоврядування виступають як взаємозумовлені явища. Будь-яка історична епоха представлена двома формами влади, проте їх співвідношення різні, оскільки у конкретний час одна спостерігається домінування однієї з них. Тут важливо звернути увагу на те, що верховенство

зовнішнього управління може перешкоджати розвитку суспільства, стримуючи так звані «демократичні процедури».

Аналіз влади передбачає розуміння того факту, що соціальні явища завжди виступають як унікальні, однак за всієї своєї досить суперечливої природи їх можна розглядати з позицій законівідповідності. У той самий час їх унікальність проявляється у «певних формах соціального життя, елементами якої виступають конкретні соціальні структури, що відбивають унікальні проблеми, і навіть способи їх вирішення конкретному історичному відрізку» [33]. Аксіологічний чинник влади особливо яскраво проявляється у системі самоврядування, де об'єктами та суб'єктами управління є колективи, і навіть окремі особистості. Можна стверджувати, що суб'єкт-об'єктні відносини у самоврядуванні мають двоїстий характер, тому що його учасники є «продуктом традицій, в яких він живе, згуртованих груп, до яких він належить, процесів соціалізації, у яких досягає зрілості» [33].

Досліджуючи природу влади, важливо наголосити, що в сучасному світі суб'єктом управління є власники капіталу, тоді як об'єктом виступають працівники інтелектуальної та фізичної праці. Можна констатувати, що суб'єкт-об'єктні відносини в управлінській системі були опосередковані відносинами, які тією чи іншою мірою зумовлені капіталом та матеріальним багатством. Це означає, що в період накопичення капіталу в системі суспільного устрою та механізму управління діють «перевернуті» об'єкт-суб'єктні відносини, що чітко проглядається з аксіологічних позицій.

Будь-які соціальні об'єднання сприяють трансформації цінностей їхніх представників відповідно до певних політичних цілей, проте зміцнюється віра у їхню можливу реалізацію. Відчуття легітимності влади формуються за допомогою символічного капіталу та легітимізується соціальна стратифікація. Якщо ми розглядаємо реалізацію владних повноважень як суб'єкт-об'єктні відносини, доведеться виходити з розуміння соціуму як певної цілісності. У цьому випадку організація опосередковує відношення між цілями, які виступають як ідеальні проекти, що набувають певних образів результатів

діяльності та засобів їх досягнення, тобто у цьому випадку проявляється особливий алгоритм: генерація ідей – організація – реалізація. Подібну тріаду можна розглядати як фундамент для ґрунтового розуміння природи влади та її аксіологічного аспекту. Виконання цієї опосередкованої ролі передбачає організацію образів, якими керується влада, куди входять певні кошти та результати реалізації. Сюди входять ще кілька складових: ставлення людей до образів, засобів та результатів; відносини між людьми, що виникають на основі владних повноважень, а також рефлексії самої організації як процесу та результату. Однак соціальний простір в останні десятиліття характеризується найчастіше не реальностями, а фікціями, що особливо проявляється в дискусіях про різновиди демократії, права людини, а також ступінь цивілізованості суспільства. Реальність реальної демократії, про яку постійно говориться на рівні світового соціального співтовариства, справедливо названим Гі Дебором «суспільством вистави» [16, с.67], коли завдяки новітнім інформаційним технологіям виправдовуються подвійні стандарти та здійснюється управління масовою свідомістю за допомогою ідеологічних дизайнерів. Однак проблема полягає в тому, що пусті міркування про демократію, правову державу і різні моделі ринку призводять до того, що ігноруються внутрішні відносини, які виникають між людьми і владними структурами. «Оскільки люди живуть у суспільстві, що динамічно розвивається, і не можуть контактувати один з одним, т.к. потреба у комунікації є однією з базових потреб людини, то в них формується необхідність у вивченні рівнів протікання полілогу з Іншим, що здатне покращити якість комунікації між респондентами, оскільки злісно-недовірливі відносини людей малопродуктивні» [16, с. 185].

Важливість дослідження суб'єкт-об'єктних відносин у системі влади обумовлена тим, що влада не може існувати без відповідних управлінських механізмів, які завжди мають певний аксіологічний вектор для вирішення завдань, актуальних для конкретного соціуму в певний історичний період. Управління, яке можна розглядати як зовнішній прояв влади, може реалізуватися як цілеспрямована діяльність певного суб'єкта чи групи суб'єктів

управління на основі легітимних повноважень або як прояв власної ініціативи. Якщо виходити з ідеальних позицій, то важливо наголосити, що владна діяльність має проводитися на користь суспільства, для забезпечення його гарантій безпеки, а також постійного зростання добробуту. Суб'єкти влади, які беруть на себе відповідальність за долю певної соціальної групи, у глобальному світі перебувають під впливом усього світового співтовариства і певною мірою залежать від нього. «Дослідження показує, що у реальні процеси модернізації і виникнення пасток розвитку поруч із економіко-демографічними чинниками, істотно впливають інституційні, культурні, ментальні особливості, властиві аналізованій країні» [17, с.15].

Для адекватного дослідження ролі аксіологічного чинника у системі влади важливо враховувати різницю між інституційним і функціональним змістом владних структур. Аксіологічний підхід до влади вимагає розуміння того факту, що на теорію управління вплинули соціологія, психологія, соціальна психологія, а також антропологія. Особливістю цих наук є культурний контекст (тип суспільства; цивілізаційний вибір тощо), поза яким вони не в змозі адекватно аналізувати поведінку людей, залучених до влади. На основі культури оновлюються цінності та норми, успадковані з минулого, але детерміновані сучасними процесами, що відбуваються в суспільстві. За допомогою соціокультурних механізмів, особливо освіти, основні цінності транслюються від покоління до покоління, наділяючи представників суспільства певними стереотипами поведінки. Сформована таким чином соціальна пам'ять стає базисом аксіологічної системи, що включає традиції, цінності та норми поведінки, які проявляються в різноманітній діяльності людей. «Як результат – правила, які керують суспільством, втрачають для індивіда всякий сенс – настає ізоляція, не тільки внаслідок історичного розвитку суспільства, його диференціації, але також через бажання суспільства зректися, позбутися деяких своїх членів. Не маючи ні статусу, ні соціальної ролі, не в силах позбутися проблеми мети власного життя, індивіди випадають із інтегрованого нашого суспільства та постають перед вибором: чи ліквідувати

інстанцію, що створює проблеми, тобто. самознищитися, або протистояти соціуму, або зануритися в саму глибину свого внутрішнього світу, щоб досягти розуміння власної ідентичності» [15, с. 732].

Аксіологічний аспект суб'єкт-об'єктних відносин у системі влади дозволяє усвідомити той факт, що ефективне управління передбачає систему розумного контролю не тільки за прийнятим рішенням, але також за його виконанням. Домінування традиційних поглядів обумовлює також широке поширення уявлень про глобальну керованість як символ мондіалізму. Йдеться про суспільні уявлення про світовий уряд, які можуть мати досить широкий діапазон владної варіативності, проте завжди мають на увазі визнання певного центру, завдяки чому реалізуються державні функції будь-якого рівня. Такий підхід виходить з принципі управління світом, у якому відбувається заперечення багатьох державних функцій, хоча визнається наявність колегіального і демократичного керівного суб'єкта. Тут великого значення набувають процеси становлення та правового оформлення соціальних норм, які мають свою специфіку, тому що члени суспільства помітно відрізняються не лише своїми правами, а й обов'язками. З цієї тези випливає, що їхнє «виникнення та розвиток є безпосереднім відображенням виникнення та розвитку недемократичних інститутів» [14, с. 206]. Природно, що влада у разі змушена пристосовуватися, граючи невластиву їй роль.

Важливо зупинитися на ще одному суттєвому аспекті, без якого аксіологічна сутність влади навряд чи буде зрозуміла повною мірою. Він обумовлений діяльністю суб'єктів та об'єктів політичної влади, оскільки протягом тривалого історичного періоду значно змінювалися морально-етичні уявлення соціальних груп як про сутність політичних процесів, але й політичну діяльність конкретних соціальних груп. Все це так чи інакше визначається ступенем політичної культури, яка може бути критерієм, за яким можна визначити ступінь освоєння людиною та суспільством загальнозначимих зразків політичної діяльності. Іншими словами, вдається з'ясувати, наскільки їх оцінки відповідають нормам практичної діяльності, визнаним як культурні

зразки в демократичному суспільстві. З іншого боку, виконавча і законодавча влада змушена постійно порівнювати свою діяльність з ідеалами політичної культури, що історично склалися і традиційно прийнятими в конкретному суспільстві. Із зазначених тез випливає, що не лише ставлення людей до влади, а й влади до суспільства яскраво виражають сутність політичного процесу, який є одним із найважливіших критеріїв культурного розвитку суспільства, задаючи відповідний тренд усьому соціальному прогресу.

Сучасна людина постійно відчуває дисгармонію в суспільстві, тому що «для моральної свідомості завжди існує непереборний трагічний конфлікт між особистістю та суспільством, між особистістю та сім'єю, між особистістю та державою, між особистістю та особистістю. І завжди відбувається трагічне зіткнення моралі особистої і соціальної моралі» [18, с. 87]. Саме тому самопочуття людини, як і цілого суспільства, значною мірою залежать від задоволення соціальних зв'язків, адже «якщо індивід не має достатньо цих зв'язків, настає почуття самотності. Самотність можна описати як неприємне почуття, що є результатом взаємодії особистісних та соціальних факторів» [18, с. 87].

Особливості існуючої системи влади максимально проявляється в тому, що повноцінний суб'єкт управління суспільством виходить із усвідомлення природного стану даного суспільства, тому влада сприяє розгортанню такої моделі розвитку, яка не допускає зростання соціальних ентропій та дозволяє суспільству самостійно вдосконалюватись. Цей підхід передбачає відповідну систему управління.

Суб'єкт-об'єктні відносини у владних системах багато в чому обумовлені тим, що традиційна ліберальна теорія базується на приматі індивідуального над груповим і, відповідно, раціонального над чуттєвим, тому віддає перевагу нерівності. Базисом поширених тверджень щодо універсальності прав людини та її потреб, які так чи інакше призводять до проблеми вільного самовизначення індивіда, є культурно-антропологічні теорії.

Без розуміння політико-правових обставин функціонування суб'єктів влади повноцінне дослідження значення аксіологічного фактора у діях влади навряд чи можливе, оскільки цей напрямок проблематизує багато стандартів та цінностей техногенної культури. Громадська теорія та практика дали серйозне обґрунтування розвитку суб'єктів влади, дозволяючи таким чином залучити громадян до вирішення актуальних питань регіонального значення.

Проблема влади має вирішуватися не лише з позиції визнання відмінних рис кожного суспільства, але відповідно до вироблених кожним суспільством установок, які створюють умови для позиціонування його як суб'єкта чи об'єкта історичного процесу. Однак характерний для сучасних дослідників, підхід, в основі якого поділу на суб'єкти та об'єкти влади, вимагає серйозного коригування. Цей чинник відіграє важливу роль умовах формування нової соціокультурної парадигми.

Таким чином, дослідження особливостей прояву факторів у суб'єктно-об'єктній структурі влади та місцевого самоврядування показало, що традиційний поділ на суб'єктів та об'єктів влади втратив свою актуальність, оскільки він розкриває особливості антагоністичного світоустрою, де окремі суспільства позиціонуються як «нецивілізовані». Проте суб'єктами влади, які продовжують спиратися на концепції однополярного світу, часто ігнорується розуміння багатовимірності соціального процесу, на основі якого відбувається формування комплексних, аксіологічних установок об'єктів, що відображають множинність об'єктивних умов, що впливають на нього, і суб'єктивних факторів. Саме тому проблема адекватності влади має вирішуватися не лише з позиції визнання соціокультурної специфіки кожного суспільства, а й вироблених кожним суспільством відповідних установок, які створюють умови для позиціонування суспільства як суб'єкта історичного процесу.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЛАДИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

2.1. Аналіз спрямованості владних механізмів

Аксіологічна спрямованість владних механізмів обумовлена тим, що багато векторів ідентичності (релігійний, етнокультурний, ідейно-політичний) мають вільний вектор розвитку. Необхідно звернути увагу на одну важливу рису сучасності: якщо аксіологія антропологізується, то сфера пізнання дедалі більше піддається аксіологізації. Це зумовлено тим, що в процесі взаємодії один з одним у рамках спільної діяльності люди виступають елементами соціальної системи, які є один для одного акторами та соціальними об'єктами [28]. Поняття «взаємодія» має локальний характер, оскільки стосується учасників, що задіяні в ньому, які знаходяться в інших просторово-часових структурах і виявляють інші онтології [30]. «Аналізуючи наслідки впровадження в житті суспільства інформаційно-комунікаційної системи, ми все більше розуміємо, що у громадян за допомогою нових технологічних та інформаційно-комунікаційних рішень з'являється можливість втручатися у справи управління державною машиною. Громадянин може висловлювати свою думку або пропонувати своє вирішення наболілих проблем, чинити тиск на панівні структури у прийнятті тих чи інших рішень, – все це є фантазією, швидше, до цього слід ставитися як до реалій сьогоdnішнього дня» [31]. Річ у тім, що «традиційна людина різноманітна у сенсі культурного плюралізму, а й у типу розриву сучасності із традицією (еволюційного, реформістського, революційного). Будь-який розрив формує «негативну традицію» і в тій чи іншій формі призводить до необхідності реставрації, повернення та, відповідно, визначення того, до чого повертатися. Традиційна людина у цьому сенсі – свого роду конструкт» [35, с.150].

Істотний вплив на спрямованість та зміст будь-якої форми соціальної активності надає система цінностей, що складається на підсвідомому рівні, надаючи помітний вплив на формування його громадянської позиції, що особливо помітно по відношенню до представників влади. Саме тому рівень базових цінностей у суспільстві доцільно співвідносити з тим комунікативним потенціалом, який забезпечує природну саморегуляцію соціуму.

Існують загальні принципи та методи впливу на будь-який керований об'єкт, хоча кожен об'єкт управління має суттєві особливості, що базуються на аксіологічній основі. Кожен із керованих об'єктів є системою, що складається з взаємозалежних елементів, а управління є цілеспрямованим процесом. Ось чому внаслідок впливу на керований об'єкт можуть з'являтися нові властивості, яких немає в елементах, що спочатку складають систему. Зрозуміло, що влада купується для здійснення управлінських функцій, а система управління при цьому є механізмом, що забезпечує зазначений процес. З цієї тези випливає, що управління переважно є основним засобом досягнення мети представників влади, якщо, звичайно, вони ставлять собі за мету служити самозбереженню та розвитку конкретного соціуму. Однак «...історія європейського Заходу за її порівняння християнською корпоративною ідеєю пішла з XV ст. по хибному шляху, захоплювана більшою мірою, ніж соціалістичними тенденціями, своїми тенденціями індивідуалістичними, що посилювалися до крайності.» [23, с. 94]. Це, природно, позначилося і особливостях формування влади у Європі, і цей приклад подавалися як зразок. Однак в Україні склалася своя аксіологічна шкала, не зважати на яку не могли представники влади. З іншого боку, проблема ціннісних орієнтацій владних структур ускладнюється тим, що «цінність» зазвичай у науці використовувалося переважно характеристики психологічних ситуацій, тобто різні аспекти ціннісних орієнтацій вивчалися переважно у межах поняття «спрямованість особистості». Зазначена особливість набуває особливого значення визначення мотивів, куди спираються цілком конкретні люди, які мають влада (додаток В).

Аксіологічний аналіз соціального базису сучасної влади передбачає врахування того факту, що практика управління включає як необхідний елемент інтуїцію, яка значно розширює межі владних повноважень. Інтуїція немає містичної основи, яку їй приписують, проте завдяки інтуїції вдається без свідомого обмірковування відтворювати досвід. «Довіряйте шостому почуттю. Використовуйте свою інтуїцію без збентеження» [21]. Зазначений підхід розвиває цілу низку вчених, які акцентують увагу на ролі інтуїції, пояснюючи, наприклад, успіх окремих японських та американських компаній у процесі прийняття рішень саме ігноруванням сучасного формально-математичного інструментарію. «При цьому зростання взаємозалежності, як і розуміння того, що ніхто не може ухилитися від участі у подоланні спільних проблем, лише загострює суперечки про частку такої участі та міру відповідальності різних сторін за погіршення ситуації. .. Водночас розрив у рівні життя та соціально-економічного розвитку різних народів дедалі більше збільшується» [17, с.16]. Природно, що ці проблеми стають пріоритетними для представників влади на певному історичному етапі.

Однією з ознак досконалості верховної влади є те, наскільки вона може вільно допускати в системі управління підпорядковані принципи влади, не провокуючи при цьому державні перевороти і узурпацію влади. Однак демократія у сфері управління, як свідчить історія, здебільшого підкоряється аристократії, яку завжди ненавидить. Демократія змушена вдаватися до диктатури у тих випадках, коли виникає нагальна потреба в черговий раз здійснювати «назрілу народну волю» [13].

Попри культ демократичних принципів, характерний для європейської свідомості, слід визнати, що диктатура формується у межах будь-якої політичної системи, де є держава, тобто. будь-яка держава потенційно є диктатурою. Хоча демократичні принципи спираються на масову силу, проте за своєю суттю демократичні інститути є лише формою. Важливий момент у дослідженні ціни та цінності влади полягає в тому, що коли нація висуває одне з початків влади як верховний, гармонізуючий принцип, то вона нація при

цьому не знищує інших шляхів прояву суспільної сили, а лише намагається встановити чіткий принцип підпорядкування між різними гілками влади. Тим більше що в суспільному житті проявляються також інші цінні принципи управління, незважаючи на сутність влади, яка стоїть у верхівці владної піраміди. Народ, як свідчить практика, знаходить законне виправдання іншим владним проявам лише як службову силу по відношенню до верховної влади і може функціонувати у сфері управління під верховним її наглядом. Вся ця спеціалізація спостерігається не у самій верховній владі, а у створюваних нею органах управління. Там відбувається поділ функцій, які часто не відповідають сучасному державному праву.

При дослідженні аксіологічної спрямованості владних механізмів важливо також враховувати той факт, що не варто розвиток людських угруповань зводити до кумулятивної поступальності, тому що людська спільнота розвивається за нелінійними законами. Як показує світова практика останніх десятиліть [10; 13], розвиток суспільства, його напрямок, а також темп максимально залежить від дії глобальних процесів. Саме тому здатність суспільства керувати цими процесами виходить першому плані, оскільки він має орієнтуватися на тенденції розвитку соціальних систем, а чи не на суб'єктивні бажання керуючого елемента. Однак при дослідженні особливостей прояву аксіологічного вектора у владних механізмах важливо враховувати можливість існування зон, які є вільними від контролю, тому зберігають значний потенціал непередбачуваності. Зокрема, важливо враховувати той факт, що аксіологічна обумовленість влади багато в чому пов'язана зі ступенем віри в соціальний прогрес, сумніви в якому дедалі частіше з'являються не лише на рівні повсякденної свідомості, а й у наукових колах. На тлі подібних роздумів наводяться аргументи, що заперечують дієвість об'єктивних законів історії, тому особливо загострилися питання, зумовлені аксіологічною спрямованістю влади, оскільки вона в інформаційному суспільстві не в змозі приховати механізмів, пов'язаних з завданнями керування соціальним буттям. Звідси випливає, що об'єктивне вивчення владних механізмів сучасного

інформаційного суспільства вимагає розуміння важливого моменту, пов'язаного з ліберальною установкою, за якою людина виступає «заходом усіх речей».

Для розуміння особливостей формування ціннісного базису у представників влади необхідно також враховувати, що ціннісні орієнтації є сполучною ланкою між мотивом та метою людей, особливо яскраво виявляючись у діяльності управлінських механізмів. Ця теза підтверджує висновок про те, що цінності є переважно сферою усвідомлених дій, оскільки вони набувають більш-менш сформованого виду на фазі об'єктивації, повною мірою виявляючись у владних механізмах. «Цінності формуються в розумовому акті, хоча раціональне їхнє обґрунтування на словах не завжди збігається з реальними вчинками» [10, с. 26]. Ця теза дозволяє зрозуміти багато управлінських рішень, які на рівні повсякденної свідомості часто здаються позбавленими сенсу і можуть викликати соціальний протест. Ціннісне ставлення до навколишнього світу передбачає моральний вимір, тому воно завжди співвідноситься з категорією належного буття, адже байдужих у моральному відношенні свідомих дій не буває. Проте, у сучасних ліберальних концепціях особливе місце займають цінності, де зв'язок аксіологічних установок з моральним виміром виражена настільки чітко, як, наприклад, у християнстві. Такі установки поступово ведуть до розкладання ціннісної сфери, що повною мірою відбивається на системі влади.

Аксіологічні особливості влади залежать від ступеня її впливу в конкретному суспільстві, проте історія свідчить про те, що, наприклад, надвлада нічого не може завоювати і навіть не може скористатися реальною військовою загрозою. Саме тому її військова перевага має насправді ідеалізуватися, перетворюватися на метафізичну догму, обожнюватися. Якщо виходити з цих позицій, то необхідно наголосити, що американська концепція держави, в основі якої знаходився суспільний договір, який нібито дозволяє зупинити «війну всіх проти всіх», не витримує критики ні в логічному, ні тим більше в історичному сенсах. У класичній державі [1], згідно з теоретичними постулатами західних учених, повинні бути відсутні конфлікти, тому що

соціальна структура станів може передбачити поведінку індивідів, перетворюючи їх на своєрідний механізм відтворення самої соціальної структури. Це повною мірою стосується і владних структур, які породжують відповідні управлінські механізми.

Аксіологічна спрямованість владних структур особливо яскраво виявляється не тільки і не стільки в декларації прав, а гарантованістю та реальною доступністю їх для людей. У демократичних суспільствах громадяни завжди мають уявлення про свої повноваження у сфері управління. Проте демократія зможе зберегти контроль над управлінськими механізмами, якщо громадяни неспроможна змусити посадових осіб діяти у межах фундаментального права. Демократія припиняє своє існування на користь автократії, «якщо люди не можуть створити систему обмежень на здійснення урядових прерогатив, тому не в змозі змусити посадових осіб відповідати перед фундаментальним правом» [3, с.62]. Основна ознака демократії проявляється у здатності народу контролювати поділ та розподіл владних повноважень за допомогою конституційно-правових механізмів. Звідси випливає, що наявність та дотримання прав стають найважливішим матеріалом, з якого створюється процес демократичного правління, що гарантує право всіх громадян на участь у ньому. Інакше кажучи, використання демократичних норм дозволяє як усвідомити аксіологічну спрямованість влади, а й завуалювати її справжні наміри.

Демократія реалізується у різних формах, що тісно взаємодіють між собою, але така взаємодія є ефективною, якщо враховується безліч факторів, що обумовлені характером політичного режиму, рівнем соціокультурного розвитку країни, а також національними особливостями. Цінність ліберальної демократії у тому, що у межах конституційних обмежень [19] здійснюється реалізація влади більшості. Метою таких обмежень є надання меншості умов реалізації своїх індивідуальних чи колективних прав, хоча цей класичний підхід часто лише декларується. Консервативний вектор влади полягає у використанні напрацьованого століттями досвіду управління конкретним суспільством, який

включає систему усталених цінностей, що відповідають історії та менталітету цього соціуму.

Дослідження ролі аксіологічного фактора в системі влади передбачає розуміння того факту, що поняття «демократія», незважаючи на широкий діапазон її трактувань, зрештою зводиться до первісного значення, яке передбачає народовладдя. Подібна форма політичної самоорганізації суспільства, заснована на системі соціальних інститутів, ідей, цінностей та відносин, у західній традиції базується на постулатах класичного лібералізму. Він, як відомо, проповідував традиційний набір тез: право кожної людини на життя; індивідуальна свобода; вільний ринок; приватна власність тощо. Однак сучасне втілення ліберальної демократії потребує серйозних коригувань, оскільки воно досить далеко відійшло від первісної ідеї демократії, причому часто й у багато суперечить їй.

Основне протиріччя сучасної ліберальної теорії та практики полягає в тому, що вона максимально спирається на базисну установку про самоцінність окремої особистості, а також пріоритет її прав і свобод, що все частіше вступає в протиріччя з інтересами соціуму. Справжня демократія є співдружність різних інститутів і може розглядатися як уніфікація, яка подається насильницькими способами. Подібна система повинна ґрунтуватися на культурі конкретної країни та дбайливо ставитися до традицій суспільства, інакше не вдасться досягти оптимального устрою суспільно-політичної системи. Демократія не може бути запозиченою, тому що рішення, яке має позитивний ефект для однієї країни, «може бути безглуздим і навіть небезпечним за інших культурних та історичних умов, за іншої політичної «погоди» [5, с.190]. Цей факт часто ігнорується представниками влади, що призводить до конкретної соціальної системи до кризи. Саме система управління, що має відповідну аксіологічну спрямованість, є важливим критерієм визначення рівня демократичності конкретного суспільства. Практика останніх десятиліть існування сучасного західного світу повною мірою підтверджує вказану тезу. Більше того, представницька вертикальна «демократія» часто маскує свій

недемократичний зміст зовнішнім демократичним іміджем, щоб претендувати на законного продовжувача ідей народовладдя, тобто прямої демократії, закладених ще в античності.

Особливої специфіки аксіологічний фактор набуває в ліберальних концепціях, присвячених владі та управлінським механізмам, в яких декларується політична рівність, а також представницьке правління, де як провідна функція є захист свободи особистості та приватної власності. Особлива увага у ліберальних концепціях приділяється провідним принципам демократії, формально-правовим аспектам, а також соціально-моральним цінностям демократії. Це обумовлено базовим постулатом лібералізму, який проповідує домінування громадянського суспільства над державою. Відмінною рисою подібних концепцій є активне вивчення тих ситуацій, де першому місці стоїть проблема дотримання формальних процедур демократичного плюралізму.

Для адекватної оцінки ролі аксіологічного фактора в системі влади необхідно спиратися також на консервативні концепції, де провідними виступають ідеї, які проповідують особливу роль держави та доводять необхідність постійного підвищення її статусу у співдружності з громадянським суспільством з метою забезпечення суспільного блага. Історично так склалося, що саме суспільство порушувало питання необхідності розширення функцій держави, особливо це стосується сфери безпеки. Демократія, граючи особливу роль системі суспільства, має бути гарантом збереження істинних цінностей суспільства, тому може і має виходити за рамки влади, оскільки у певному сенсі ототожнює себе із соціальним устроєм суспільства. Ось чому справжня демократія може і має реалізовуватися не лише як форма влади, а й як тип культури. У реальній практиці суспільно-політичного життя навряд чи можлива реалізація подібних проектів, тому в кожному окремому випадку затверджується свій тип демократії, хоча при цьому зберігається в основних рисах якась демократична система, близька до ідеалу, описана багатьма теоретиками-утопістами. Проте справжнє

народовладдя неспроможна асоціюватися із існуванням держави, а тим паче демократії. Історія свідчить про те, що реальна демократія іноді є владою більшості над меншістю, проте набагато частіше зустрічаються приклади псевдодемократії, коли панування меншості над більшістю стає надто явним. Чи є цілком закономірним той факт, що «демократична влада завжди намагається видавати свої цілі за загальнонародні, прикриваючись загальнодержавними інтересами, оскільки демократія завжди визначає себе не тільки як форма влади. Звідси випливає, що демократія, якщо спиратися на попередні тези, представляє собою певний тип як політичної, а й соціальної культури у сенсі слова» [2, с.77].

Однак на рівні суспільної свідомості складність переходу від адміністративно-командної системи до демократії не завжди усвідомлюється повною мірою. Політикам цей процес часто є дещо спрощеним, що багато в чому пов'язане раптовим розпадом існуючого раніше соціального організму, про що пишуть, зокрема, західні вчені: «Сьогодні існує велика невизначеність щодо майбутніх моделей державного управління та напрямки політики безпеки» [22, с. 119]. В умовах дійсності, що трансформується, влада все частіше розглядається як уособлення певної ціннісної шкали, а також їх сублимація на певному етапі розвитку індивіда і суспільства. На жаль, поки що не існує теоретичних розробок, що розглядають владу з аксіологічних позицій, що пов'язано з вадами соціальних наук.

Аксіологічний фактор у діях представників влади проявляється також у тому, що успіх та результат сучасних представницьких демократій, у яких народ обирає своїх представників до законодавчих органів, визначається грошовими коштами, що надаються, як правило, нелегальними багатими спонсорами. Це дає підставу визначати сучасні демократії як плутократичні, тому що кожна з провідних партій надзвичайно щедра на обіцянки, тому що перемога на майбутніх виборах за будь-яку ціну є їхньою основною метою. Як правило, після приходу до влади багато чого з обіцяного забувається. Можна констатувати, що слабкість сучасних західних демократій полягає у

переважному культурі гедонізму, що породжує владолюбство як джерело їх задоволення, що набуває особливий сенс у тих дослідження аксіологічного вектора владних механізмів.

Таким чином, з цієї частини дослідження можна зробити висновок, що будь-яка влада має певну спрямованість, тому оптимізація владних механізмів навряд чи можлива без формування конкретних владних структур на основі ціннісної шкали даного суспільства на певному історичному відрізку. У сучасному світі, що трансформується, особливо затребуваними є концепції, що розкривають принципи дії владних структур, які враховують зміну соціокультурної парадигми. Певний тип влади може бути затребуваний, якщо він відповідає традиціям, правилам або законам, що склалися протягом століть у даному суспільстві, хоча зміст цієї влади може бути схильним до кардинальних змін, виявляючись у взаємодії різних форм і у співвідношенні основних його елементів, що часто обумовлено мінливою шкалою цінностей.

2.2. Ціна та цінність влади в громадянському суспільстві

Дослідження особливостей влади за умов зміни парадигми, що у ролі синтезу аксіологічних установок, передбачає розуміння те, що антиентропійна система управління суспільством послідовно розроблялася науковцями протягом століть. Такий підхід реалізується на діалектичному базисі, характерному для вітчизняної науки публічного управління, сутність якого полягає в тому, що суб'єкт управління суспільством усвідомлює природний стан суспільства, що виступає об'єктом управління. Результатом такої діяльності має стати реалізація такої моделі життя, яка ґрунтується на природній платформі. Завдяки такому підходу суспільство, послідовно рухаючись шляхом удосконалення, здатне самостійно протистояти зростанню соціальної ентропії. Така концепція управління суспільством є оптимальною для українського соціуму, будучи образом дійсності суспільного життя

України. При цьому вона виступає фундаментом не лише «для вивчення проблеми антиентропійного управління суспільством» [28], але також розкриває аксіологічну сутність владних структур.

Основні, базисні аксіологічні підстави українського суспільства збереглися, незважаючи на той факт, що Україна переживала події, що кардинально зачіпають усі сторони суспільного життя, розхитуючи владні структури. Внаслідок великих випробувань поступово формувалися основи управління та самоврядування. Оскільки управлінська система знаходилася під значним впливом західних наукових шкіл, то система управління вимагала значного коригування, що зумовлено аксіологічною специфікою всіх суб'єктів та об'єктів владних структур, яка виступає основою будь-якого народу, що зберіг свою ідентичність на тривалому історичному шляху.

Характерною рисою вітчизняної суспільної думки є поглиблена теоретизація понять, що свідчать про однаковість, однаковість та однаковість суспільства. Становлення української держави відбувалося у «складних умовах зміни соціокультурної парадигми, коли сама ідея національно – державної моделі суспільства зазнає тиску універсалістських тенденцій» [29]. У подібній ситуації зміст національної складової ідентичності залежить не тільки від державних структур, які виконують в Україні роль ключового орієнтиру, але й від специфіки форм соціальної самоорганізації. Наприклад, сучасна модернізація здійснюється з урахуванням традиціоналістських установок, на яких базуються позитивні орієнтири ідентичності, зазвичай звернені в минуле. Дійсно, на базі історичних прикладів часто формуються уявлення про національну гідність та національну гордість. Модернізаційні процеси найчастіше асоціюються з кризою, зі здаванням позицій великої держави і забуттям національних цінностей.

Можна констатувати, що держава розчиняє у собі як політичну еліту, а й громадські структури. Якщо розглядати подібну модель у вузькому значенні, то справедливим є твердження, згідно з яким держава за такого підходу не збігається з суспільством, тому що виступає як своєрідний інструмент

управління ним (додаток Д). Крім того, держава традиційно виконує функції не лише контролю над суспільством, але також примусу суспільства з метою вирішення поставлених ним завдань. Таку двоїстість не можна вважати випадковістю, а також її важко розглядати як категоріальну некоректність, тому що вона природно випливає зі специфіки природи, закладеної в самій системі «держава-суспільство» [30]. Зазначена двоїстість стає відмітною ознакою політичної дійсності, і вона без значних змін зберігалася на всіх історичних етапах за різних політичних режимів. Природно, що в основі такої системи - перевірені історією владні механізми.

При цьому держава намагалася не допускати ситуацій, коли суспільство могло зробити замах на його політичну прерогативу, яка розглядалася як виняткова. У реалізації цілей, поставлених державою, суспільство підпорядковувалося державі. Спосіб відтворення влади часто є актуалізацією певних аксіологічних установок, що свідчить про маніпуляцію певної частини суспільства в політичних цілях меншості.

У розрізі даного дослідження необхідно враховувати той факт, що місцеве самоврядування в нашій країні є не лише певною формою управління, але також виступає як цінність, яка ніколи не мала не декларативного характеру. Історична практика показує, що діяльність місцевого самоврядування торкалася всіх основних питань регіонального значення, які часто передаються на місцевий рівень у міру вирішення комплексу проблем, характерних для попереднього етапу. Важливою характеристикою вітчизняного самоврядування стає залучення до безпосередньої участі в управлінській діяльності соціальних груп та осіб, інтереси яких обслуговувалися на даному конкретному етапі. Традиції та досвід становлення самоврядування в Україні мають досить багату історію, яка поки не отримала своєї адекватної оцінки на рівні соціально-філософського осмислення. Цей напрямок має стати провідним, «тому що відсутність серйозних наукових та філософських розробок, в яких акумулювалися б найкращі традиції вітчизняного управління, з одного боку, та всі переваги новітніх інформаційних технологій – з іншого» [29]. Такі роботи

сприяли формуванню адекватної ролі аксіологічного чинника у владних структурах нашої країни. Специфіка України у тому, що у свідомості місцеве самоврядування традиційно вважалось важливою формою управління громадськими справами.

Повноцінне дослідження аксіологічних особливостей влади передбачає врахування того факту, що в політичній історії України склався своєрідний досвід взаємин народу та влади. Це дозволяє усвідомити роль населення у формуванні української влади, а також принцип його активної участі чи пасивності в управлінні країною.

Подібний підхід передбачає орієнтацію на вимоги ефективності, тому що навіть найдосконаліша демократія насправді не є такою, тому що негативні сторони демократичних процесів стають дедалі явнішими. На перший план у сучасному світі все частіше виходить влада небагатьох, які спираються на ЗМІ, що їм належать, які диктують абсолютній більшості свою волю, порушуючи основні принципи демократії.

Оновлення влади неможливе без вироблення нової аксіологічної шкали, тому велике значення набуває не лише відсторонення від влади окремих осіб, які представляють застарілі владні структури, не здатні до конструктивних реформ правлячого шару, а й формування нових конструктивних політичних та соціальних сил. Однак часто нові представники влади мало стурбовані інтересами країни та їх мало хвилює доля суспільства, бо вони вже здобули космополітичне виховання. Природно, що в цих умовах між владою і народом, що утворилася, повинні сформуватися комунікації, що враховують особливості навколишньої дійсності, де в оцінці всіх проявів соціального життя як провідні виступають інші критерії.

Для розуміння ролі аксіологічного вектора в управлінській сфері важливо звернути увагу до ідеї загальної взаємозалежності та організаційної єдності, а актуальність її підтверджена не лише фундаментальними теоретичними узагальненнями, а й реальними соціальними процесами у конкретних історичних умовах.

Заслуга ідеї полягає також у тому, що запроваджується низка нових термінів, серед яких особливе місце посідають такі поняття, як «інгресія», «егресія» та «дегресія». Для розуміння сутності аксіологічних особливостей влади у перехідні історичні періоди важлива «інгресія», під якою розуміється універсальний механізм, що складається з ланок для поєднання різних комплексів. «Егресія» є спробою виділення в комплексах елемента-центру, відмінного від периферичних. "Дегресія" є сполукою елемента, який має менш стійкий зміст з більш міцною оболонкою, захищеною від зовнішніх руйнівних впливів. Важливо підкреслити, що щодо норм буття розкривається проблема соціалізації. Вона проявляється у розвитку «нормативного світу», тому формується як «нормативний звичай», що перетворюється на зовнішню форму примусового характеру. У цьому контексті аналізу ідей особливо важливо простежити значення норм аксіологічної доцільності конкретної системи управління. Річ у тім, що акцентується максимальна увага на загальних організаційних механізмах, у яких можна назвати такі важливі елементи [30]: 1) формуючий; 2) регулюючий; 3) системи зворотного зв'язку; 4) основні типи криз та стійкості; 5) лімітуючі фактори; 6) межі централізації.

Універсальна організаційна формула є особливою цінністю визначення ролі аксіологічного чинника у системі влади, оскільки він включає всі елементи гармонійного управління суспільством: інгресія концентрує організований зміст, егресія концентрує його, але в рівні дегресії воно фіксується.

Соціальні групи, що відрізняються вищим рівнем організованості, характеризуються гнучкістю, проте вони є більш уразливими через легке руйнування зв'язків між ними. У той же час угруповання, що мають низький рівень організованості форм, більш стійкі до впливу середовища, і вони забезпечують міцність, яка в певних умовах переходить у ригідність. Така закономірність особливо проявляється у розвитку суспільних форм, пов'язаних як ідеологіями, а й організаційними структурами. Можна констатувати, що тектологічна спрямованість у системі управління дозволяє виявити сутність аксіологічного вектора представників влади у тих своїх повноважень.

Поступово першому плані висувається тектолого- гуманістичний підхід до перспектив розвитку суспільства, оскільки це дозволяє по-новому поглянути на проблему влади та управління.

Дослідження ролі аксіологічного фактора у взятті та утриманні влади передбачає ґрунтовно розроблену соціальну теорію та практику, які можуть довести свою спроможність, якщо відповідні концепції та ідеологічні установки використовують ціннісну шкалу на рівні конкретного соціального буття. Складність подібних досліджень обумовлена суперечливістю сучасної влади, що проявляється при структурному підході до влади та її провідних управлінських структур. Цілком справедливим у плані є думка: «технології є унікальнішим ресурсом, ніж гроші, і передаються значно гірше, ніж гроші; відповідно, і панування, засноване на них, міцніше панування, заснованого на грошах» [35, с. 156]. Цей аспект існування влади який завжди враховується у сучасному ринковому господарстві.

Дослідження аксіологічної сутності владних структур підтверджує той факт, що цінності та норми мають історичний характер. Це означає, що вони змінюються відповідно до цивілізаційних і культурних перетворень, які відбувалися і відбуваються в суспільстві. З цієї тези випливає, що спроба поширення аксіологічних особливостей на інші народи здебільшого проявляється як насильство і в більшості випадків не призводить до бажаних результатів, тому що в цьому випадку стикаються цінності, акумульовані поколіннями. Проте протиставлення цінностей згубно впливає на соціум, оскільки вони мають виявлятися у єдності, гармонійно регулюючи різні грані життя соціуму. Певний тип влади, як свідчить світова практика, може бути затребуваний, якщо він базується на відповідних законах та традиціях, що сформувалися на тривалому історичному шляху.

Аксіологічний зміст, а також форми та рівні влади проявляються у взаємодії та у співвідношенні основних його елементів, тому недоліки демократії особливо яскраво спостерігаються на Заході в останні десятиліття. Вони поступово починають переважати її позитивним змістом, що

підтверджується наступними фактами. По-перше, в інтервалах між виборами демократія мало проявляє себе як народовладдя, що можна трактувати як фактичне усунення народу від влади. По-друге, спостерігається поступове відтіснення виконавчої законодавчих органів від реальних політичних дій, що свідчить про посилення авторитарних тенденцій у державних структурах. По-третє, у системі управління спостерігається олігархізація влади, що свідчить про відрив депутатів від пересічних членів товариства; по-четверте, ЗМІ стають дедалі тенденційнішими, дедалі частіше переходячи набік олігархії та підтверджуючи пріоритетний вплив капіталу на політику.

Певний тип влади, як свідчить світова практика, може бути затребуваний, якщо він базується на відповідних законах та традиціях, що сформувалися на тривалому історичному шляху.

Аксіологічний зміст, а також форми та рівні влади проявляються у взаємодії та у співвідношенні основних його елементів, тому недоліки демократії особливо яскраво спостерігаються на Заході в останні десятиліття. Вони поступово починають переважати її позитивним змістом, що підтверджується наступними фактами. По-перше, в інтервалах між виборами демократія мало проявляє себе як народовладдя, що можна трактувати як фактичне усунення народу від влади. По-друге, спостерігається поступове відтіснення виконавчої законодавчих органів від реальних політичних дій, що свідчить про посилення авторитарних тенденцій у державних структурах. По-третє, у системі управління спостерігається олігархізація влади, що свідчить про відрив депутатів від пересічних членів товариства; по-четверте, ЗМІ стають дедалі тенденційнішими, дедалі частіше переходячи набік олігархії та підтверджуючи пріоритетний вплив капіталу на політику.

Однак проблема полягає в тому, що система не так часто перебуває в стані рівноваги і внутрішні процеси не впорядковуються повністю. Потрібна певна свобода маневру акторів для можливості проведення соціальних змін, адже лише у цих випадках механізми соціального контролю працюють на обмеження наслідків відхилень, а не на знищення. Локальні та умовні взаємодії

актуалізують різні механізми консолідації, координації та управління, а узгодженість елементів системи дозволяє встановлювати межі можливостей моделювання дійсності. Можна погодитися, що стійкість соціальних систем забезпечується шляхом скасування основних елементів деградації елементів системи та виробленням полярностей, що є важливою для адекватної діяльності влади. У той самий час рамки стратегічного сталого розвитку визначаються задоволенням потреб людей у самоорганізації.

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЛАДИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

3.1. Особливості прояву аксіологічних установок у владних механізмах суспільств, що трансформуються

Повноцінна характеристика сучасної влади та трансформація її управлінських механізмів не може бути здійснена, якщо не акцентувати свою увагу на тому факті, що система управління сьогодні здійснюється за допомогою новітніх цифрових технологій. Йдеться не просто про свідому діяльність будь-якої владної структури, а про той різновид, який безпосередньо пов'язаний з виробленням рішень. Цілком природно, що значну роль у цьому питанні відіграє організація, покликана втілювати в життя рішення, що займається не тільки регулюванням системи відповідно до заданої мети, але також підбиттям підсумків її діяльності. Проте за умов трансформації суспільств різко зростає взаємообумовленість влади та аксіології.

В останні десятиліття відбулася серйозна трансформація основних демократичних принципів, і вони перестали відігравати провідну роль у політиці, що важливо враховувати щодо аксіологічних аспектів влади. Явна криза, яку схильна до ліберальної демократії в останні десятиліття, викликала своєрідну реакцію, яка, зокрема, виявилася в концепції змагального елітизму, де особливу увагу приділено аналізу ролі ефективного політичного лідерства. Проблема полягає в тому, що політичні суб'єкти активно реагують на будь-які рухи, через що сфера прийняття політичних рішень втрачає автентичний характер.

У сучасному світі [38], що трансформується, особливо затребуваними є концепції, що розкривають принципи дії владних структур, які враховують зміну соціокультурної парадигми та відповідної аксіологічної шкали. Проблема полягає в тому, що гуманітарні науки добровільно і в міру своїх можливостей

виконали поставлену ним ідеологами перебудови функцію з трансформації суспільної свідомості громадянського суспільства до тієї межі, за якою їхній вплив закінчується, упираючись у трансцендентні та ментальні властивості соціуму.

Необхідність звернення до аксіологічного базису влади різко зростає у кризові ситуації, що періодично переживає будь-який соціум. Справа в тому, що в несприятливі періоди люди частіше звертаються до владних структур, сподіваючись на її здатність передбачати причини, функція має бути властива гідній владі. Зміна соціокультурної парадигми призвела до коригування аксіологічної шкали та продемонструвала необхідність змін самої структури влади та трансформувала всю управлінську систему. Подібні трансформації зумовлені ідеєю глобального ринкового «природного відбору», внаслідок якої здійснюється дискредитація всіх незахищених та непристосованих, провокуючи різноплановий процес відчуження. Зазначені тенденції посилюються тим, що глобалізація передбачає децентралізацію, яка проявляється у передачі владних повноважень від центру місцевим виборним органам.

Важливо, що йдеться не про заміну існуючих управлінських, соціально-економічних та всіх інших теорій, методологій та методик громадської організації, а лише про переорганізацію та модернізацію їх на новому світоглядному та аксіологічному базисі. Облік аксіологічного чинника в суб'єкт-об'єктних відносинах передбачає також гуманізацію всієї управлінської системи, і навіть створення системи конструктивної конкуренції та партнерства країн різного рівня розвитку; вироблення міжнародного законодавства.

Для сучасного світу характерні соціальні трансформації різних рівнів, що з спробами формування глобально-регіонального світоустрою. Багато прихильників «вестерністської аксіологічної системи прагнуть поширити її також на управлінські механізми, розкриваючи таким чином соціал-дарвіністську сутність сучасної управлінської теорії та практики» [16, с.111]. Однак історія свідчить про те, що насильницьке впровадження чужих стандартів управління призводило не до творення, а до руйнування всіх

сегментів соціального життя, викликаючи закономірну протидію у суспільстві. Своєрідність формування та реалізації суверенної влади дратує прихильників західної моделі державного устрою, тому що подібний управлінський інструментарій спрямовується країнами Заходу на експорт з метою знищення суверенності держав, що виступають джерелами влади. Недосконалість знань про аксіологічну сутність влади повною мірою відбивається на різних сторонах діяльності суспільства, тому що політичні діячі транлюють ціннісну спрямованість соціуму за допомогою різних представників громадської думки. Серед безлічі людей найрізноманітніших верств все частіше спостерігається політичний нігілізм по відношенню до влади, а також незнання, нерозуміння та неповага до початку влади, що проявляється у розмірах, незнайомих раніше в Європі.

Аксіологічний вектор виступав важливим критерієм визначення істинної особи потенційного суб'єкта, носія тієї чи іншої управлінського рішення лише доти, доки велася боротьба з радянською ідеологією. У цей період демократія, яка виступає як проект політичного устрою суспільства, досить чітко позиціонувала себе, проте останні десятиліття сучасна демократія виявляє свою аморфність. Конформізм стає нормою життя, тому що особистість починає жити за обставинами, а це призводить до трансформації цінностей у мотиваційній сфері суспільної та індивідуальної свідомості. Ігнорування духовності призводить до появи людей, які культивують безсовісним способом життя, тобто. життя без совісті, милосердя, взаєморозуміння, а також інших моральних стрижнів, які роблять людину людиною. Західний соціальний порядок, що ґрунтується на суспільному договорі, не може бути взірцем для суспільств, які прагнуть зберегти свою соціокультурну ідентичність. Наприклад, стосовно громадянського суспільства подібні стандарти не працюють, тому що ми «тяжіємо до колективної єдності, але не готові приймати самовідчуження в колективі зі втратою особистісного початку, що так властиво Сходу з його нерозчленованою соціальною цілісністю. Нам внутрішньо ближче прагнення особистого до колективного – усвідомлюючи

власну індивідуальність, ми прагнемо загальним завданням і ідеалам. Нам ближче сама спрямованість, яка зберігає нас як особистостей, і відкидає колективність нашого Я, а не переважання того чи іншого початку» [18].

У владних механізмах суспільств, що трансформуються, аксіологічні установки виявляються особливо яскраво, тому що кризове суспільство потребує ту систему влади, яка здатна зберегти його життєздатність. Більше того, незважаючи на глобалізаційний тиск, повністю скасувати сучасну державу не вдається, тому що за всіх соціальних трансформацій національна держава збереже за собою провідні функції [2, с.61]: «а) забезпечення правопорядку; б) гарантії обороноздатності; в) гідний рівень соціальних послуг; г) регулювання ринку; д) контроль над природними ресурсами тощо». Змінна влада в нашій країні спирається на політико-правовий режим, тому що при формуванні нового соціоекономічного та політичного порядку завжди використовуються елементи колишнього. Однак не завжди враховують той факт, що за такого підходу не вдається формалізувати існуючі структури влади.

Суб'єкти західної системи управління світовою спільнотою, прагнучи до світового панування, намагаються надати статус єдино вірного вчення обмеженому набору ліберальних ідей, які спрямовані на захист прав людини, демократії та ринкової економіки.

При подібному підході нівелюється соціокультурна ідентичність багатьох народів, які виступають у ролі об'єктів, тим більше, що суб'єктами мондіалізму часто використовуються методи ідеологів тоталітаризму: вони оголошують невірними усі цінності, які не збігаються з їхніми концепціями. У сучасному світі «нові технології вимагають вносити зміни до техніки, вони передбачають нові рішення соціальних, філософських, навіть особистих проблем. Вони змінюють все інтелектуальне оточення людини та його світогляд» [5, с. 190].

Важливий аспект у дослідженні аксіологічної сутності влади полягає в тому, що недосконалість сучасного світу часто трактується у вигляді дихотомічної формули «або-або». Носії, що базуються на подібному базисі так званих універсальних цінностей (права і свободи людини - демократія -

ринкова економіка) переконують усіх, що представляють єдино вірний і можливий вектор людського розвитку. Прихильники етнічно-релігійної специфіки людства оголошуються прихильниками тоталітарних форм влади, аж до «імперії зла». Сучасна світова практика свідчить про те, що вестерністська система цінностей виступає як нова версія секулярного фундаменталізму, яка нав'язується усьому світовому співтовариству як зразок універсальних цінностей, хоча справжньою метою суб'єктів подібної політики є встановлення монополії єдиного світобачення. Викликає серйозні побоювання той факт, що заперечуються всі цінності, які не узгоджуються з уявленнями про демократію, що вузько трактуються, в рамках західної ліберальної парадигми. Усі трансформації, що прискорюються в соціальній сфері, мають глобальний характер, розкрили суперечливість тенденцій сучасної влади, які детерміновані розбіжностями в аксіологічній шкалі з народом. Тим більше що обсяги та якість знань, накопичених людством на даний момент, часто адекватні завданням управління. Ефективне управління передбачає забезпечення діяльності об'єкта задля досягнення цілей, поставлених суб'єктом, причому рішення таких завдань є умовою збереження системної цілісності об'єкта. Саме за цими критеріями можна судити про недосконалість соціального управління, оскільки доказом його ефективності є порушення системної цілісності об'єкта, оскільки подібна ситуація може спровокувати соціально-економічні та політичні кризи в суспільному житті.

Вестернізація соціально-економічного та політичного устрою будь-якої країни є принциповою для ініціаторів даного процесу, тому що сприяє формуванню міфологічного комплексу. Він базується на «своїх героях», орієнтованих на західні цінності, активно просуваючи їх у соціальну дійсність конкретного суспільства.

Дослідження різних аксіологічних установок, що проявляються у владних структурах в умовах великих соціокультурних трансформацій, передбачає врахування того факту, що механізм управління глобалізаційними процесами, що відповідає сучасним вимогам, є складною проблемою сучасної науки. В

історії ця проблема світовою спільнотою вирішувалася на основі практичної діяльності та теоретичних досліджень на рівні конкретних сфер людської діяльності чи окремих регіонів. Можна припустити, що така діяльність мала переважно спонтанний характер. Однак у сучасному світі вирішення подібних завдань передбачає звернення до фундаментальних положень теорії управління, що розглядається як цілеспрямована системна взаємодія суб'єкта та об'єкта управління з метою вирішення завдань, намічених самим суб'єктом управління. Останнім часом процес управління передбачає достатній рівень інформаційного забезпечення, а також наявність відповідних аксіологічно установок, як суб'єкта, так і об'єкта управління. Ось чому, нівелювання суверенної якості інститутів державної влади у контексті активізації міжнародно-правових та військових інтервенцій, характерне для сучасного суспільного життя, помітно звужують можливості держав, тому що вони формують умови, за яких опір глобальної модернізації стає практично неможливим.

Влада максимально реагує на той факт, що в умовах зміни соціокультурної парадигми та кардинальних змін у суспільстві відбувається девальвація традиційних цінностей. У цій ситуації володіння владою є певною гарантією гідного і забезпеченого існування, тому увійти у владні структури мріють ті, хто може реалізувати себе у суспільстві, використовуючи освіту та професію, тобто. люди зі зниженою моральною та соціальною відповідальністю. Поступово відбувається сублімація всіх провідних цінностей у певному суб'єкті влади, що створює умови для проникнення у владні структури випадкових людей, які не володіють не лише певними управлінськими талантами, а й елементарними моральними нормами, у тому числі поваги до суспільства, що висунув конкретних представників у владні структури. Багато людей продовжують вірити, що вестерністські традиції, подані як демократичні, гарантують дотримання прав людини без відмінності її раси, національності та релігії, тому вони повинні залишатися пріоритетними у всіх сферах життя сучасного суспільства.

У сучасних умовах, коли трансформація владних інститутів стала реальністю, особливо помітний суперечливий характер соціальних зв'язків у суспільстві, що особливо проявляється у зміні аксіологічної шкали на представників влади. Сучасні інформаційні технології, які задають тон у сучасних управлінських механізмах, дозволяють сформувати нову систему комунікацій між представниками влади та конкретними громадянами. Важливо підкреслити той факт, що система влади, що складається під впливом глобальних інформаційних мереж, набуває нової якості, а не тільки нових параметрів. Однак ці процеси стикаються із серйозними проблемами, бо старі соціальні управлінські механізми ускладнюють моделювання окремих елементів владної структури.

Таким чином, дослідження аксіологічних установок у владних механізмах суспільств, що трансформуються, дозволяє укласти, що певний аксіологічний базис представників владних структур відображає мінливість суспільства, виявляючись у розгортанні властивих йому якостей, властивостей і характерних рис, які повинні бути адекватні потенціалу суспільства, а також змісту історичної епохи і спрямовані на збереження ідентичності соціуму, що гарантує його стійкість у перехідні епохи.

У свою чергу, влада, яка не враховує аксіологічну складову процесів перетворень суспільного життя, як правило, не знаходить підтримки, що спричиняє виродження не тільки носіїв влади, а й загибель громадянського суспільства.

3.2. Напрями вдосконалення влади у глобальному світоустрої

На всіх історичних етапах вчені та практики продовжують працювати над оптимальними варіантами вироблення владної системи, максимальною наближеною до ідеальної системи «влада-народ». Ось чому потреба у

серйозних теоретичних дослідженнях, присвячених ролі аксіологічного фактора у владних структурах, є дедалі очевиднішою.

Необхідність розгляду аксіологічних аспектів проблеми влади у сучасному глобально-регіональному світі зумовлена тим, що сучасні соціальні трансформації у громадському управлінні є наслідком глобалізаційних процесів. Факти підтверджують тезу, згідно з якою сучасна демократія вже не виступає як влада народу, бо вона себе позиціонує як владу меншості над більшістю. Можна стверджувати, що політична рівноправність громадян проявляється лише в дуже короткий період, тому що влада малої частини населення над переважною масою населення спостерігається виключно у період виборчої кампанії.

Сучасне суспільство є суспільством новоевропейського періоду, тобто новий тип суспільства, відмінний від традиційного. Сучасність розуміється як щось краще, ніж те, що передувало. У зв'язку з цим у сучасної людини виникає уявлення про власну дружину як про біографію. Індивідуальне життя співвідноситься з кар'єрним зростанням. Аксіологічні аспекти влади безпосередньо пов'язані з ідентичністю.

Життя людини у світі постійно пов'язані з регулярним вибором, що стимулює соціальну творчість. Все частіше міжособистісні стосунки є домінуючими, оскільки провокують незалежність зв'язків від кривності, від кланових традицій. Сучасна людина, яка сповідує культ свободи, усвідомлює власну індивідуальність як відмінну від інших, тому в західній аксіологічній системі успішною визнається особистість, яка не залежить не тільки від влади, а й від батьків, дітей, церкви тощо. У сьогоденному світі спостерігається факт переважання та переваги акта комунікації змісту матеріалу, що транслюється.

Ця тенденція вплинула на владу, тому що дистанціювання представників влади від своїх виборців за допомогою сучасних інформаційних технологій порушує єдність зв'язків та відносин на базі усталених аксіологічних установок. Проте мінлива владних механізмів, що постійно виявляється, багато в чому

обумовлена нестабільністю політичних, економічних і культурних факторів, що визначають даний соціальний простір. Звідси випливає, що влада в сучасному глобальному світоустрої може повноцінно виконувати свої функції лише за умови опори владних структур на певну аксіологічну шкалу. При такому підході вдається дослідити конкретний соціум як самодостатнє суспільство, яке має перспективи, тому що результати подібної владної діяльності виявляються в ефективних управлінських рішеннях і сприятимуть прояву позитивних сторін цього суспільства.

В останні десятиліття актуалізуються концепції [23; 46; 47], в яких досліджується феномен стійкості, характерний для сучасних соціумів, які мають високий рівень складності та невизначеності суспільних процесів. Небезпечними ознаками сучасної епохи стають не лише економічні кризи та терористичні акти, а й комп'ютерні віруси, небезпека яких не всі усвідомлюють.

Проблема визначення ступеня впливу аксіологічного чинника на сучасну владу загострюється у зв'язку з тим, що формування «нового світового порядку» обумовлено не стільки глобальними ініціативами та діями, а стихійними діями конкурентів на планетарному соціальному просторі, які дають змогу говорити про «керований хаос». Проте сучасна світова практика свідчить у тому, що у справі процеси універсалізації соціального простору мають ознаки організованого дії. Справа в тому, що граничним станом політичного світу має стати світовий безлад, побудований на новій аксіологічній шкалі, оскільки пріоритетні цінності, що традиційно представляються у вигляді гасел захисту прав людини або звільнення суверенної особи, часто використовуються як привід для військових акцій, що маскуються гуманітарними цілями. Справа в тому, що суспільство, яке націлене на працю та виробництво «благ», неодмінно буде деградувати у міру розвитку техніки.

Проблема аксіологічної складової у владних системах тісно зумовлена роллю держави в сучасному світі. Незважаючи на те, що держава в умовах панування ТНК змушена передавати частину своїх функцій наднаціональним

органам, проте вона, як і раніше, є провідним суб'єктом міжнародного права, оскільки ще залишається дієвим закон про недоторканність державних кордонів, а також повагу до територіальної цілісності.

У сучасному західному суспільстві важко приховати національно-культурні протиріччя, які детерміновані не лише відсутністю належної координації між загальноєвропейським та місцевим рівнем влади, але й ігноруванням аксіологічного чинника. Досить часто традиційні цінності соціумів, що зберегли залишки своєї соціокультурної ідентичності, вступають у протиріччя, які за відповідних умов легко трансформуються у політичні протиріччя. Насамперед можна говорити про кризу мультикультуралізму, а також про зміну сутності традиційного поняття, що характеризує культурну інтеграцію тощо. Г.П. Щедрова справедливо зауважує, що «толерантність у сучасному визнається лише у жорстких правових рамках» [46, с. 39]. Період культурної інтеграції, що розпочався на території ЄС, свідчить про наявність глибокого культурно-ідеологічної кризи західного світу, багато в чому обумовленого тим фактом, що ціннісні переваги навіть близьких історичному розвитку країн помітно відрізняються.

Постійні спроби експорту демократії та прав людини в усьому світі, які регулярно робляться західними країнами, не сприяють створенню ефективної системи управління. Все більш очевидним стає той факт, що ідеологи мондіалізму поставили аксіологію на службу ідеологічному обґрунтуванню своєї агресивної політики, проголошуючи себе носіями єдино вірного вчення. Однак проблема полягає в тому, що адекватне управління не може здійснюватись виключно за допомогою одностороннього використання авторитарних методів чи суворої регламентації всіх сторін життя людини та суспільства. Не є ефективним шлях стихійного, безконтрольного функціонування демократичних механізмів, які не враховують ціннісні пріоритети конкретних соціумів. Успішне управління можливе лише за умови наявності влади, що базується на гармонійному синтезі різних соціальних підходів, якщо вони спираються на відповідну аксіологічну шкалу.

Затребуваність аксіологічних підходів до процесу формування нової влади зумовлена тим, що перехід до демократії, як свідчить історія, є тривалим і конфліктним процесом. Світовий історичний досвід підтверджує той факт, що ефективність влади багато в чому обумовлена відповідною управлінською системою, але реалізувати подібні проекти не вдасться, якщо при цьому ігноруються місцеві традиції, тому вони базуються на певній ціннісній основі, що склалася століттями. У сучасному світі все частіше «патріотизм конституційний», заміщає «національний патріотизм», тому усталені управлінські механізми регіонального рівня перебувають під загрозою. Сьогодні аксіоматика глобального громадянського суспільства характеризується визволенням політичної громадянськості від провідних етнокультурних чинників. Тавтологізація нації та громадянства – реальний процес, за допомогою якого спільність та приналежність стають формальними.

Сучасний етап соціального управління має вибудовуватися з урахуванням аксіологічних особливостей як суб'єктів, а й об'єктів влади, тобто всіх учасників суспільного процесу. Подібний підхід є діалектичною взаємодією громадян, сприяючи активізації їх діяльності, що складається з безлічі прямих і зворотних зв'язків між ними (додаток Ж). У сучасних умовах такий процес виглядає як односторонній вплив керуючої соціальної системи на керовану. Конкретний аксіологічний набір є універсальним, тому що всі народи поділяють певний набір цінностей, який, зокрема, включає право народів на культурне і політичне самовизначення. Ці цінності розглядаються не тільки як важливі елементи загальнолюдської аксіологічної шкали, але також як надбання конкретної національної культури, тому що вони проявляються в рамках самосвідомості народів і націй, формуючи у відповідній духовній атмосфері (додаток К).

Міжнародне співробітництво [41] могло б стати прообразом нового підходу до сучасної системи управління за умови добровільної відмови держав приймати він зобов'язання за міжнародними і міждержавними договорами, що у світі навряд чи можливо.

Природно, що багато складових європейського історичного досвіду управління, а також прийняті в європейській цивілізації стандарти управлінських механізмів можуть бути запозичені, однак у певних межах, які є різними для кожного соціуму. Ці рамки можуть бути визначені лише в процесі дослідження особливостей аксіологічної шкали, на якій формувалося дане суспільство, хоча ціннісні установки стають все більш рухливими в міру просування нових принципів управління людською спільнотою та її окремими елементами. Для появи альтернативних сценаріїв розвитку цивілізацій велике значення має системно-структурна криза фінансового капіталізму, тому що вона створює умови для загострення глобальних проблем людства, стимулюючи таким чином спроби прийняття нестандартних рішень за рамками сучасного техногенного суспільства. Тут варто особливо наголосити на тому факті, що історичний досвід України у розробці універсальних управлінських структур, що враховують ціннісну спрямованість конкретного соціуму, стає все більш затребуваним, тому що наша країна в змозі синтезувати безліч моделей місцевого самоврядування, які мають свою специфіку в конкретних регіонах. Принципове значення має також те що, формування системи реального самоврядування України відбувається у умовах, коли система структурі державної влади відчуває помітний глобалізаційний тиск. У цій ситуації наповнення управлінських структур новим змістовним змістом, що враховує цінності всіх численних суб'єктів, що входять до нашої країни, залежить не лише від державного управлінського механізму.

Поліцентричний багатопольярний світ існує поки що лише теоретично, однак у міру зростання авторитету основних суб'єктів світового процесу він буде наповнюватися цілком реальним змістом. Як впливає з усієї попередньої історії, держави, які претендують на світове панування, гинуть, тому що однопольярна модель є конструкцією з первісними вадами, що призводить до обвалення всієї споруди. Нове інтегральне суспільство має увібрати у собі всі позитивні елементи, які людство придбало на історичному шляху.

Пріоритетом будь-якої традиційної держави завжди було питання соціальної ефективності, причому навіть економічна ефективність, як правило, підпорядковується вирішенню нагальних соціальних проблем. Саме тут виявляється радикальна відмінність етапів розвитку західних країн від інших країн, які не входять до сфери європейської цивілізації. Справа в тому, що для європейських країн типовим є такий алгоритм розвитку, який починається з формальної рівності, після чого поступово рухається у напрямі соціальної держави.

Створення «оптимальної управлінської системи передбачає ситуацію, коли влада прагне побудувати соціальну державу, що базується на принципі соціальної справедливості. Створення оптимальної управлінської системи передбачає ситуацію, коли влада прагне побудувати соціальну державу, що базується на принципі соціальної справедливості» [46].

Таким чином, дослідження аксіологічних аспектів влади у глобальному світі дозволяє зробити висновок, що влада в сучасному глобальному світоустрої може ефективно виконувати свої функції за умови врахування ціннісних установок, завдяки яким конкретному суспільству вдалося сформуватися та вижити. Своєчасна оптимізація управлінських механізмів в аксіологічному плані створює умови для функціонування ефективної влади, але для цього важливо йти шляхом діалектичної методологічної традиції, тому що це дозволяє максимально розкрити результати діяльності влади, а також показати всі позитивні сторони даного соціуму. Доказами необґрунтованої уніфікації влади та її управлінських механізмів є спроби спрощення комунікативних можливостей суспільства, що розглядається як об'єкт управління.

У структурному відношенні сучасна влада включає безліч механізмів, тому в змозі реалізувати свої функції, якщо її представники виходять з важливої установки, згідно з якою суспільство є єдністю зв'язків і комунікацій, що сформувалося на базі усталених аксіологічних установок. Зазначену особливість влади можна як доказ її спроможності, тобто здатність виконувати свої функції, базуючись на певній аксіологічній основі, відповідно до викликів

сучасного глобально-регіонального світоустрою. Владу можна як важливого критерію, визначального ступінь самодостатності конкретного соціуму, якщо результати владної діяльності сприяють прояву позитивних сторін цього суспільства. Проте прагнення різних владних структур до максимального спрощення соціуму як об'єкта управління свідчить про недоліки управлінської теорії та практики.

ВИСНОВКИ

1. Встановлено, що проблема дослідження особливостей влади полягає в тому, що в концепції однополярного світу суб'єктами влади часто ігнорується розуміння багатовимірності соціального процесу, що виступає як комплексні установки об'єктів, які відображають множинність постійних і тимчасових фактів, що впливають на нього. Саме тому проблема обумовленості влади має вирішуватися як з позиції визнання відмінних рис кожного суспільства, а й відповідних, вироблених кожним суспільством ціннісних установок. У сучасному світі, що трансформується, особливо затребуваними є концепції, що розкривають принципи дії владних структур, які враховують зміну соціокультурної парадигми. Вони повинні розроблятися на основі діалектики тотожності та відмінності суспільств, оскільки кожне з них має власну ідентичність.

2. Дослідження особливостей прояву факторів у суб'єктно-об'єктній структурі влади та місцевого самоврядування показало, що традиційний поділ на суб'єктів та об'єктів влади втратив свою актуальність, оскільки він розкриває особливості антагоністичного світоустрою, де окремі суспільства позиціонуються як «нецивілізовані». Проте суб'єктами влади, які продовжують спиратися на концепції однополярного світу, часто ігнорується розуміння багатовимірності соціального процесу, на основі якого відбувається формування комплексних, аксіологічних установок об'єктів, що відображають множинність об'єктивних умов, що впливають на нього, і суб'єктивних факторів. Саме тому проблема адекватності влади має вирішуватися не лише з позиції визнання соціокультурної специфіки кожного суспільства, а й вироблених кожним суспільством відповідних установок, які створюють умови для позиціонування суспільства як суб'єкта історичного процесу.

3. Визначено, що будь-яка влада має певну спрямованість, тому оптимізація владних механізмів навряд чи можлива без формування конкретних владних структур на основі ціннісної шкали даного суспільства на певному

історичному відрізку. У сучасному світі, що трансформується, особливо затребуваними є концепції, що розкривають принципи дії владних структур, які враховують зміну соціокультурної парадигми. Певний тип влади може бути затребуваний, якщо він відповідає традиціям, правилам або законам, що склалися протягом століть у даному суспільстві, хоча зміст цієї влади може бути схильним до кардинальних змін, виявляючись у взаємодії різних форм і у співвідношенні основних його елементів, що часто обумовлено мінливою шкалою цінностей.

4. Проблема полягає в тому, що система не так часто перебуває в стані рівноваги і внутрішні процеси не впорядковуються повністю. Потрібна певна свобода маневру акторів для можливості проведення соціальних змін, адже лише у цих випадках механізми соціального контролю працюють на обмеження наслідків відхилень, а не на знищення. Локальні та умовні взаємодії актуалізують різні механізми консолідації, координації та управління, а узгодженість елементів системи дозволяє встановлювати межі можливостей моделювання дійсності. Можна погодитися, що стійкість соціальних систем забезпечується шляхом скасування основних елементів деградації елементів системи та виробленням полярностей, що є важливою для адекватної діяльності влади. У той самий час рамки стратегічного сталого розвитку визначаються задоволенням потреб людей у самоорганізації.

5. Дослідження аксіологічних установок у владних механізмах суспільств, що трансформуються, дозволяє укласти, що певний аксіологічний базис представників владних структур відображає мінливість суспільства, виявляючись у розгортанні властивих йому якостей, властивостей і характерних рис, які повинні бути адекватні потенціалу суспільства, а також змісту історичної епохи і спрямовані на збереження ідентичності соціуму, що гарантує його стійкість у перехідні епохи.

У свою чергу, влада, яка не враховує аксіологічну складову процесів перетворень суспільного життя, як правило, не знаходить підтримки, що

спричиняє виродження не тільки носіїв влади, а й загибель громадянського суспільства.

6. Дослідження аксіологічних аспектів влади у глобальному світі дозволяє зробити висновок, що влада в сучасному глобальному світоустрої може ефективно виконувати свої функції за умови врахування ціннісних установок, завдяки яким конкретному суспільству вдалося сформуватися та вижити. Своєчасна оптимізація управлінських механізмів в аксіологічному плані створює умови для функціонування ефективної влади, але для цього важливо йти шляхом діалектичної методологічної традиції, тому що це дозволяє максимально розкрити результати діяльності влади, а також показати всі позитивні сторони даного соціуму. Доказами необґрунтованої уніфікації влади та її управлінських механізмів є спроби спрощення комунікативних можливостей суспільства, що розглядається як об'єкт управління.

У структурному відношенні сучасна влада включає безліч механізмів, тому в змозі реалізувати свої функції, якщо її представники виходять з важливої установки, згідно з якою суспільство є єдністю зв'язків і комунікацій, що сформувалося на базі усталених аксіологічних установок. Зазначену особливість влади можна як доказ її спроможності, тобто здатність виконувати свої функції, базуючись на певній аксіологічній основі, відповідно до викликів сучасного глобально-регіонального світоустрою. Владу можна як важливого критерію, визначального ступінь самодостатності конкретного соціуму, якщо результати владної діяльності сприяють прояву позитивних сторін цього суспільства. Проте прагнення різних владних структур до максимального спрощення соціуму як об'єкта управління свідчить про недоліки управлінської теорії та практики, а також неспроможність мондіалістського світоустрою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойчук М. А. Влада і громадянське суспільство: механізми взаємодії: Монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. 211 с
2. Буряк В. В. Глобальне громадянське суспільство та мережеві революції. Симферополь: ДИАЙПИ, 2011. 152 с.
3. Відносини між державою і громадянським суспільством: Матеріали “круглого столу” 19 листопада 2013 року. Київ.: НІСД, 2003. 115 с.
4. Вінніков О.Ю., Ковриженко Д.С., Лациба М.В. Державне фінансування організацій громадянського суспільства. Як запровадити європейські стандарти? / Укр. незалеж. центр політ. дослідж. Київ.: Агентство "Україна", 2020. 224 с.
5. Возний С.О. Механізми взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади щодо формування дієздатних територіальних громад. *Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. Харк. регіон. ін'ту держ. упр.* Харків: Вид'во ХарПІДУ НАДУ "Магістр", 2016. № 4 (55). С. 187-192.
6. Головаха Є.І. Завдання кожного громадянина. «День», № 144, 13 серпня 2010 URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/panorama-dnya/zavdannya-kozhnogogromadyanina> (дата звернення: 14.11.2023)
7. Горелов Д. Державне фінансування громадських організацій: зарубіжний досвід та рекомендації щодо впровадження в Україні. *Аналітична записка.* URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/811/> (дата звернення: 24.11.2023)
8. Грабовська А. Створення сприятливих умов для ефективної взаємодії органів державної влади та НУО: український та польський досвід // Українсько-польська програма стажування у сфері аналізу державної політики на 2018 рік. 2018. 24 с.
9. Громадянське суспільство і соціальні перетворення в Україні: Тези наукової конференції / За ред. А. Ф. Карася. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 126 с.

10. Дацій Н.В. Світовий досвід становлення і розвитку громадянського суспільства і соціальної держави. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*: зб. Наук. Пр. Х. : Міськдрук, 2015. Вип. 4 (1). С. 25-34.
11. Дацій Н.В., Зайцева Л.І., Кравченко О.О. Розвиток громадянського суспільства як інституту публічної влади. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. vol. 9. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua>. (дата звернення : 30.10.2023)
12. Дацій Н.В. Підвищення ролі інституту місцевого самоврядування у процесі подальшої демократизації громадянського суспільства. *Механізми управління розвитком територій* : Зб. наук. праць у 2 ч. Ч. 1. Житомир: Поліський національний університет, 2023. С. 29-32
13. Європейське врядування. Біла книга, 25.7.2001 (2001) 428. URL http://www.pravo.org/ua/files/konstatyuc/WHITE_BOOK_UKR_REV.pdf. (дата звернення : 30.10.2023)
14. Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс. Підручник, К., 2006, 685 с.
15. Каденко Д.О. Механізми вдосконалення взаємодії громадського суспільства і держави : *Actual priorities of modern science, education and practice*, The XII International Scientific and Practical Conference, March 29 – April 01, 2022, Paris, France. pp. 730-733.
16. Карась А. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях: Монографія. Київ; Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 520 с
17. Кондратенко І. Громадянське суспільство та його вороги. *Укр. тиждень*. 2012. № 13 (230). С. 13-20.
18. Кононенко М.М. Соціальна солідарність в європейській державноуправлінській думці. *Вивчення та впровадження в Україні іноземного досвіду удосконалення діяльності органів влади*: матер. II Всеукраїнської наук.практ. конф. 4 грудня 2017 р. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2018. С. 86-89.

19. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA> (дата звернення: 02.08.2023).
20. Концепція соціальної держави України (проект). Київ: Полюс, 2014. 16 с.
21. Кужда Т., Галушак М., Галушак О. Форми та механізми демократії участі. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2021. Вип. 1(24). С.15-25,
22. Купрій В. Держава й громадські організації: від політики панування до політики соціального партнерства. *Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні: Матеріали науково-практичної конференції за міжн. уч. (30.05 2021 р., Київ)*. 2021. Т. 1. С. 118–120.
23. Лотюк О.С. Особливості механізму конституційно-правового регулювання громадянського суспільства. *Вісн. Вищ. ради юстиції*. 2013. № 1 (13). С. 92-101.
24. Матійчик А. Самоорганізація громадського суспільства як чинник демократизації демократичної модернізації політичної системи України. Івано-Франківськ, 2016. 221с.
25. Мацьовка А. Громадянське суспільство в Україні. URL: <http://www.ukrpolitic.com/?p=13715> (дата звернення: 4.10.2023)
26. Національні та міжнародні механізми фінансування громадянського суспільства. *Міжнародні заходи зміцнення довіри між державою та громадянським су'спільством*. Київ: Фенікс, 2019. С. 181-187.
27. Національної комісії зі стандартів державної мови. Вивчення громадської думки. Офіційний вебпортал URL: <https://mova.gov.ua/gromadskosti/konsultaciyi-z-gromadskistyuu/vivchennyua-gromadskoyi-dumki>. (дата звернення 10.09.2023)
28. Пастух К. Публічне управління та адміністрування в забезпеченні сталого розвитку територій: теоретико-організаційний аспект. *Науковий журнал «Науковий вісник: Державне управління»*. Київ, 2022. № 1(11).

URL: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/223/230> (дата звернення 16.09.2023)

29. Пірен М., Кармалюк С. Соціоуправлінська складова патріотичного виховання молоді в контексті розбудови української держави. *Науковий журнал «Науковий вісник: Державне управління»*. Київ, 2022. № 1(11). URL: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/221> (дата звернення 20.09.2023)

30. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2003 р. № 996 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п#Text> (дата звернення: 08.09.2023)

31. Про громадські об'єднання: Закон України від 02.06.2013 № 125 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>. (дата звернення: 08.09.2023)

32. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки : Указ Президента України від 27.09.2021 № 487. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text> . (дата звернення: 09.09.2023)

33. Редчук Р.О. Особливості використання соціальних мереж у публічному управлінні як сучасного каналу комунікації. *Механізми публічного управління. Науковий журнал «Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування»*. Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського, 2022. Том 33(72), № 1. URL: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/1_2022/13.pdf (дата звернення: 28.09.2023)

34. Самара С.Г. Сутність та характерні особливості взаємодії Кабінету Міністрів України з місцевими державними адміністраціями. *East European Science Journal*. 2016. № 11. Ч. 3. С. 93-97.

35. Скворець В. О. Громадянське суспільство: сутність і зміст поняття. *Нова парадигма: Альманах наукових праць*. 2003. Випуск 32. С. 149-162.

36. Скринська В.В., Малих А.Ю. Розвиток соціальної політики в

аспекті регулювання громадських відносин. *Механізми управління розвитком територій* : Зб. наук. праць у 2 ч. Ч. 1. Житомир: Поліський національний університет, 2023. С. 170-172.

37. Скринська В.В., Малих А.Ю. Аксиологічний вектор функціонування влади в умовах розвитку громадянського суспільства. *Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи. (секція: Менеджмент, публічне управління та адміністрування): матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 26-27 жовтня 2023 р. : Дніпро : ДДАЕУ, 2023. С. 286 -288.*

38. Скринська В.В., Малих А.Ю. Формування інституту громадянського суспільства в умовах соціального розвитку. *Фінансові інструменти регіонального розвитку: матерл. ІХ Всеукр. науково-практ. інтернет-конференції Житомир: Поліський національний університет, 27 жовтня 2023. С. 23-25.*

39. Стариковська О. Механізм функціонування громадської думки. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії, 2017. Вип. №70. С.103-110.*

40. Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні. Матеріали науково-практичної конференції / За заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. Київ.: Вид-во УАДУ, 2001. 424 с

41. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони
URL: [http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_UkraineEU_Association_Agreement_\(body\).pdf](http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_UkraineEU_Association_Agreement_(body).pdf) (дата звернення: 25.11.2023)

42. Цветков В.В., Горбатенко В.П. Демократія – Управління – Бюрократія: в контексті модернізації українського суспільства: монографія. Київ : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. 248 с.

43. Фонду Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва: Офіційний

веб-сайт / Громадянське суспільство в Україні: виклики і завдання. URL: <https://dif.org.ua/article/gromadyanske-suspilstvo-v-ukraini-vikliki-izavdannya> (дата звернення 10.09.2023)

44. Шайгородський Ю.Ж., Андрійчук Т.С., Дідух А.Я. Влада і суспільство: діалог через громадські ради: монографія / за заг. ред. Ю.Ж. Шайгородського. Київ., 2011. 148 с

45. Шаульська Г.М. Громадськість як індикатор системи державного управління та громадянського суспільства. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2017. № 1 (8). С. 70-74.

46. Щедрова Г. П. Громадянське суспільство та політична культура: теоретичний і прикладний аспекти : [Монографія]. Луганськ : Вид-во Елтон-2, 2013. 308 с

47. Янг Е. Як написати дієвий аналітичний документ у галузі державної політики: Практичний посібник для радників з державної політики у Центральній та Східній Європі [пер. з англ. С.Соколик; наук. ред. пер. О. Кілієвич]. Київ : "К.І.С.", 2003. 120 с.